

Četvrtak, 9. oktobar 2003.
Svedok Rupert Smit (Rupert Smith)

Otvorena sednica

Optuženi je pristupio Sudu

Početak 9.06 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Najs (Nice).

TUŽILAC NAJS: Sledeći svedok je general Rupert Smit (Rupert Smith). Pred vama je podnesak koji prilažemo u vezi sa izjavom ovog svedoka.

SUDIJA MEJ: Da. Videli smo tu izjavu i imali smo priliku da je razmotrimo. Mi imamo na umu da prihvatimo tu izjavu, ali vam predlažemo da u svakom slučaju uživo ispitajte svedoka o svemu novom šta se pominje, kao i o svim stvarima koje su relevantne, koje su u vezi sa optuženim, njegovim ponašanjem i postupcima.

TUŽILAC NAJS: Da, časni Sude. Bio je jedan sastanak, njime ću se naravno baviti, radi se o sastanku sa optuženim i time ću se pozabaviti direktno. Zatim tu su dve ažurirane verzije dokumenta koji je napravljen prilikom razgovora sa svedokom, koje takođe imate. Oni koji koriste kompjuterski program biće im jednostavno da to nađu na kompjuteru i da uoče o kojim je promenama reč. Međutim, ja ću vrlo rado da ukažem Pretresnom veću na promene koje se tu nalaze.

SUDIJA MEJ: Imamo takođe problem vremena. Mi nemamo ovu sudnicu na raspolaganju danas poslepodne, pa pošto je svedok samo danas ovde, moramo da završimo sa njim danas. Gospodine Tapušковиću, da li ste vi nešto hteli da kažete?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIC: Časne sudije, ja bih samo vrlo kratko kazao da respektujem, naravno, ovo što ste vi već izgovorili, ali čini mi se da je svedok koji upravo dolazi, general Rupert Smit, koji je bio 1991. godine

komandant nad zaštitnim snagama Ujedinjenih nacija (United Nations), UN-PROFOR-a (United Nations Protection Forces) i svoju dužnost započeo 23. januara 1995. godine i cele te godine je obavljao tu dužnost, sve do jedne akcije koju je NATO preduzeo u oktobru mesecu. Čini mi se da se ovde radi o svedoku koji bi možda trebao da bude ispitan u glavnom ispitivanju o svim stvarima, jer nije samo toliko bitno da je on imao kontakte i sa Slobodanom Miloševićem. On je bio jedan od onih koji je pratio sve događaje 1995. godine, koja je bila vrlo važna godina. Ima tu niz događaja o kojima, čini mi se, trebao bi da svedoči u glavnom ispitivanju, pogotovu kad se radi o onim događajima posle Markala, 28. avgusta 1995. godine. Zaista mislim da bi još jednom trebali da procenite da li je ovo ipak svedok koji treba u celini da bude podvrgnut u glavnom ispitivanju.

SUDIJA MEJ: Razmotrićemo to.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Da, razmotrili smo ovo pitanje, naravno. Nas dvojica smo razmotrili argumente koje je izneo gospodin Tapušković, naravno da imamo na umu značaj ovog svedočenja, ali s druge strane, juče smo raspravljali o tome i to detaljno raspravljali, a ti argumenti koji su izneseni juče odnose se i na ovaj slučaj. Želim da kažem da je prvobitna odluka bila odluka Pretnog veća, mi smo to juče razmatrali sa sudijom Robinsonom (Robinson). Sudija Kwon (Kwon) i ja smo naravno to sada ponovo razmotrili i ne vidimo nikakav razlog za promenu naše odluke.

TUŽILAC NAJS: Molim da se svedok uvede i ja ću da koristim ažurirani rezime svedoka i to nije verzija u kojoj se prate promene između jedne i druge izjave, pošto Pretno veće nije iznelo nikakav prigovor na to.

SUDIJA MEJ: Molim da svedok da svečanu izjavu.

SVEDOK SMIT: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA MEJ: Hvala lepo, izvolite sedite.

SVEDOK SMIT: Hvala.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vaše puno ime, molim vas.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Rupert Entoni Smit (Rupert Anthony Smith).

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste penzionisani general britanske vojske, služili ste od 1964. godine i to na raznim stranama širom sveta, u ratu u zalivu (Gulf War) i takođe na Balkanu već od 1992. godine, krajem 1992. godine i početkom 1993. godine, a zatim i u Londonu (London) na položaju koji vam je davao širi pregled događaja na Balkanu. Da li ste zatim preuzeli komandu nad snagama UNPROFOR-a u Bosni i Hercegovini u januaru 1995. godine i bili na tom položaju do decembra 1995. godine?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste 14. avgusta 1996. godine istražiteljima ovog Međunarodnog suda dali izjavu? Da li ste potpisali tu izjavu? Da li ste je pogledali i da li je ona tačna?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, na sva ta pitanja.

TUŽILAC NAJS: Molim da se ta izjava uvede kao dokazni predmet.

SUDIJA MEJ: Da. Sudija Kvon je ukazao na činjenicu da u jučerašnjem svedočenju nismo dali broj dokaznog predmeta jednoj fascikli presretnutih razgovora o kojima je govorio svedok. Ne znam da li to možemo da uradimo tako, ali mislim da bi bilo zgodno da taj dokazni predmet dobije broj ili da bude označen za identifikaciju i to je sledeći broj koji sudija Kvon ima spreman.

SUDIJA KVON: Fascikla presretnutih razgovora biće dokazni predmet broj 551, a izjava svedoka biće dokazni predmet 552.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tu je i fascikla dokaznih predmeta o kojima će da govori svedok samo kratko. Može li i ta fascikla da dobije broj dokaznog predmeta. Verovatno je to 553. Dakle, u rezimeu vašeg iskustva generale, da zaključimo, posle vašeg položaja u Bosni i Hercegovini, da li ste komandovali britanskom vojskom od 1996. do 1998. godine, a zatim ste postali zamenik vrhovnog komandanta savezničkih snaga NATO-a za Evropu (Europe) od 1998. do 2002. godine?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Od 1996. do 1998. godine sam komandovao snagama britanske vojske u Severnoj Irskoj (Northern Ireland), a ne britanskom vojskom i da, jesam bio zamenik vrhovnog komandanta savezničkih snaga NATO od te 1998. do 2001. godine, dakle ne 2002. godine. Ja sam se penzionisao 2001. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada kada je reč o revidiranom rezimeu, prva bitna strana u kojoj je sadržaj vašeg rezimea, strana 3, paragraf 5. Tokom obavljanja vaših dužnosti tokom 1995. godine, da li ste se sastajali Karadžićem i Mladićem i na osnovu toga da li ste formirali mišljenje o njihovom odnosu sa optuženim u ovom predmetu?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Jeste, sastao sam se sa obojicom i Karadžićem i Mladićem i mišljenje do koga sam došao u vezi sa odnosom Mladića prema optuženom zasnovano je na jednom konkretnom sastanku u julu i na nekim drugim sastancima. Ali pre toga primeri o postojanju veze sa Srbijom i Miloševićem su mi bili predočeni. Reč je o vođenju snaga bosanskih Srba, zatim dostavljanju opreme, municije i odakle dolaze njihove plate, posebno za više oficire.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi bilo što zaključili o tome da li su generali iz Beograda, a posebno optuženi imali bilo kakav uticaj na vođstvo bosanskih Srba?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ja sam svakako došao do zaljučka da je postojao uticaj, jer bosanski Srbi su se oslanjali na podršku srpske vojske, odnosno oružanih snaga Srbije i na osnovu njihovih vlastitih priča imao sam dokaze da oni imaju odnose sa Generalštabom i ostalima u Beogradu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 8 rezimea, kada je reč o odnosu Karadžića i Mladića, šta ste vi zaključili, kakav je bio njihov odnos? Recite nam to ukratko.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Karadžić je bio politički vođa, a Mladić je bio vojni vođa. Oni su se držali zajedno i javno i takođe u nekim manje javnim situacijama kada su razgovarali sa mnom i sa gospodinom Akašijem (Yasushi Akashi) i Mladić je više puta istakao da se on ne bavi politikom. Međutim, on je vrlo naširoko objašnjavao svoje vojne odgovornosti i zadržao je svoje pravo da odlučuje i upravlja onim šta će da se dešava i to pravo je čuvao u odnosu na Karadžića ili bilo koga drugog, i vrlo ljubomorno se držao tog svog prava.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 9, a kada je reč o diskusijama u vezi sa strategijom između Karadžića i Miloševića, do kakvih ste zaključaka došli i da li je uopšte optuženi učestvovao u tome?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Nema sumnje da su Karadžić i Mladić raspravljali o strategiji i to su bili primeri sastanaka na Jahorini za koje sam ja znao i to se dešavalo u više formalnom obliku. Odnos sa optuženim je bio takav, da se on uplitaio ili učestvovao u tome kada je pravac u kom su oni išli bio suprotan njegovom interesu i interesu Srbije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 10, u kom stepenu i na koji način se međunarodna zajednica oslanjala ili koristila optuženog kada je reč u vezi sa onim šta su želeli da učine bosanski Srbi?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Pa pošto se smatralo da gospodin Milošević ima uticaj na bosanske Srba, međunarodna zajednica se obraćala njemu. Barem dva puta smo videli da se to dešava, to je bilo oslobađanje talaca u maju i junu i tokom Dejtonskih pregovora (Dayton Accord), obraćali su se njemu, dakle, kao izvoru uticaja i pritiska na bosanske Srbe.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je bilo koji od viših oficira Vojske Republike Srpske rekao ko ih plaća i kako?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne sećam se precizno ko je to bio, mislim da je to bio ili Mladić ili general Tolimir, ali svakako mi je rečeno, jedan od njih mi je rekao barem jednom da ih plaća Beograd.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada je reč o podršci, ako je bilo podrške iz SRJ, kada je reč o municiji i snagama, plaćenicima, kakvo je vaše iskustvo u vezi s tim?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: U izvesnom stepenu snage bosanskih Srba, posebno kada je reč o opremi za specijaliste i održavanju te opreme, oslanjali su se na Beograd. Isto se odnosi i na deo municije. Kada je reč o podršci snaga, ja to delim na tri grupe. Bile su specijalne snage, srpske specijalne snage, zatim jedinice, takozvane jedinice iz Srbije kao što su arkanovci, dakle Arkanove snage i meni nikada nije bilo sasvim jasno kakav je bio njihov odnos sa srpskom vojskom, ali oni su bili formirana i priznata tela. Tu su bile plaćeničke jedinice za koje se tvrdilo, ja nemam dokaza za to, tvrdilo se da su neki od njihovih pripadnika došli iz Grčke (Greece). Ja sam svakako video dokaze među, snagama bosanskih Srba oko Žepe, prisustva tih snaga pojačanja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada je reč o temi saveznika, paragraf 12 ili drugi deo paragrafa 12, možete li da nam objasnite šta ste mislili pod sistemom protivvazdušne odbrane ili vazdušne odbrane ili načina na koji ste to koristili, kakav uticaj ste mogli da imate na NATO pokušaje da uništi protivvazdušnu odbranu?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Kada je reč o sistemu protivvazdušne odbrane, to se sastojalo od velikog broja senzora, radara i bilo je raspoređeno vrlo široko, a informacije su se skupljale zajedno i dolazile su u jedan centar, tako da se formira jedna slika. Taj sistem je bio postavljen u vreme Titove Jugoslavije i nije bio formiran na osnovu granica koje su postojale 1995. godine. Zato sam ja delovao na osnovu pretpostavki da je postojao sistem informisanja preko tih granica, iz Srbije u Bosnu. To mi je pokazano za vreme bombardovanja u septembru, kada je NATO pokušao da potisne taj sistem odbrane i kada smo mi oborili tornjeve, radarske tornjeve, a oni su i dalje nastavili da dobijaju informacije iz Srbije, što znači da su i dalje imali veze sa Srbijom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, ako ste u pravu sa zaključkom da je informacija dolazila iz jednog integrisanog sistema, izbacivanje jednog sistema u Bosni nije ih onemogućilo da i dalje dobijaju te informacije?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, oni su i dalje dobijali te informacije, jer je sistem i dalje funkcionisao u Srbiji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada ćemo da pređemo na poglavlje "Restrikcije nad enklavama" (Restriction on the Enclaves). To je paragraf 14. Mislim da ste vi to rekli u vašoj izjavi, tako da ćemo ipak da idemo dalje na paragraf 15 gde je reč o dokazima, o promeni i pomeranju u strategiji Republike Srpske. Vi ste imali niz sastanaka sa Mladićem početkom marta. O tome ste govorili većim delom u svojoj izjavi, međutim u paragrafu 15 i dalje se bavite nečim šta je postalo vaša teza. Možete li da nam objasnite zašto je bilo potrebno da se dođe do te teze i šta je to u stvari bilo?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Pa ja sam naučio da tako nešto radim u ovako složnim okolnostima, jer čovek dođe do teze, antiteze i sinteze. Ono šta sam ja pokušao da uradim je da dođem do zaključka na osnovu informacija koje su mi bile na raspolaganju o tome šta se dešava i šta ljudi da urade. A onda sam mogao da se usmerim na prikupljanje informacija i da to dokažem ili osporim, ali takođe mi je omogućilo da na neki način testiram informacije koje su mi dolazile, da ih testiram u odnosu na tu tezu i da ih tako procenjujem. Početkom marta, pa sve do sre-

dine marta, već sam komandovao skoro dva meseca i došao sam do određenog mišljenja u vezi sa tim šta će se desiti. Dakle, došao sam do te teze koju sam onda koristio da bi testirao informacije koje sam dobijao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A šta je bila vaša teza?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Pa sporazum o prestanku neprijateljstava proasće, snage u sukobu imaju nameru da nastave rat. Potrebno im je rešenje silom do kraja 1995. godine. Sa stanovišta bosanskih Srba da nemaju dovoljno ljudi da brane prostor koji su držali, jedan od načina da oslobode ljudstvo da im bude više na raspolaganju bilo je da smanje obezbeđenje tri istočne enklave, to je Goražde, Srebrenica i Žepa. Takođe im je bilo potrebno da zadrže UN, jer UN je bio neka vrsta zaštite da ih ne bi bombardovao NATO i zbog toga sam iz toga zaključio da će izvršiti pritisak na te enklave da ih stisnu, da ih smanje na taj način da neutraliziraju potencijal Bosanaca, odnosno da smanje vojne aktivnosti tamo, tako što će držati UN tamo tako da oni mogu da budu neka vrsta njihovih talaca da bi ih zaštitili od NATO bombardovanja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 18. Bez obzira na ono šta je trebalo da se desi u enklavama, šta ste vi mislili o važnosti Sarajeva?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Treba da kažem da je Sarajevo takođe bilo enklava koja je bila pod opsadom. Ja sam smatrao da je Sarajevo bilo odlučujuća tačka, zato što su neka prigradska naselja bila pod kontrolom bosanskih Srba i linija sukoba je presećala Sarajevo. Sarajevo je bilo prestonica, sedište bosanske vlade, tamo se nalazio i štab UN-a, tamo su se nalazili mediji i Sarajevo su branili ili čuvali ljudi iz brigade koju je finansirala, odnosno koju je osnovala jedna od stalnih članica Saveta bezbednosti (UN Security Council), a to je bila Francuska (France). Iz tih razloga je Sarajevo bilo odlučujuća tačka.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 19. Sastali ste se sa Mladićem 19. marta i o tome govorite u vašoj izjavi, to je dokument pod tabulatorom 1, dokaznog predmeta 553, zapisnik sa tog sastanka. Da li ste to pregledali i da li je tamo tačno odraženo ono šta je rečeno na tom sastanku?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, jesam. Pregledao sam i tu je tačno preneti sadržina tog sastanka.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeći paragraf je takođe obrađen u vašoj izjavi,

ali možda bi bilo dobro da podvučemo sledeće, na sastanku koji smo pomenuli je li bio prisutan Koljević?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, jeste.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Je li on rekao, kao što stoji u vašoj izjavi, govoreći o ljudima koji dolaze pred ovaj Sud, on je rekao: „Ići ćemo i ne interesuje nas koliko će ljudi da pođe sa nama“.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, jeste, rekao je to.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možemo li onda sada da pogledamo dokument pod tabulatorom 2, u engleskoj verziji nas interesuje strana 10 i to poslednjih nekoliko redova na toj strani. Molim vas pogledajte ovaj dokument generale, onda ćemo da se osvrnemo na pasus koji nas interesuje. Zahvalan sam gospođi Vi (Wee) i gospođi Edgerton (Edgerton) koje su nam pomogle u pripremi ovog dokaza. Generale Smit, molim vas pogledajte ovaj dokument, mislim da je obeležen.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ja sam video ovaj dokument po prvi put juče i koliko sam ga ja shvatio, radi se o prevodu direktive naređenja koje je potpisao Karadžić. Dakle, radi se o direktivi za buduće strateške pravce za snage bosanskih Srba i izgleda da je to proisteklo iz sastanka na Jahorini.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ono šta stoji pri dnu desete strane, a tiče se Drinskog korpusa, tu stoji: „Planiranim i dobro promišljenim borbenim operacijama stvoriti nepodnošljivu bezbednosnu situaciju bez nade za preživljavanje. Stvoriti uslove nepodnošljivosti, besperspektivnosti daljeg života meštana u Srebrenici i Žepi“. Zatim na strani 11, bojim se da nisam rekao gospođi Vi da to obeleži, ali videćete tri reda na početku 11 strane. „Za slučaj odlaska snaga UNPROFOR-a iz Žepe i Srebrenice, komanda Drinskog korpusa će isplanirati operaciju pod nazivom „Jadar“, sa zadatkom razbijanja i uništenja muslimanskih snaga u ovim enklavama i definitivnog oslobađanja Podrinja“. Molim vas, prokomentarišite ovo i kako se ovo uklapa sa vašom tezom?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Poslednja rečenica u onom prvom pasusu o kome smo govorili, gde se kaže: „Svakodnevnim planskim i osmišljenim borbenim aktivnostima stvoriti uslove totalne nesigurnosti za stanovništvo Srebrenice i Žepe“, ja sam shvatio ovu direktivu da ona nalaže da se izvrši takav pritisak u fizičom smislu i u drugom smislu da se tako onemogućiti svaki normalan život i opstanak u tim enklavama. Ovaj drugi paragraf zapravo sam shvatio kao nameru da se oni zapravo unište. Uputstvo u tom paragrafu

naravno zavisi od odlaska UNPROFOR-a. Nije bilo nikakvog razloga da se tamo zadrži UN zato što je UN trebao da ode da bi se te enklave uništile i uklonile.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Sad ćemo da se osvrnemo na dokument pod tabulatorom 3, opet direktiva za dalja dejstva, koju je potpisao Mladić i nosi datum 31. mart. Recite nam uopšteno kakav je vaš komentar, mislim da samo takav komentar i možete da date.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Mislim da je ovo ilustracija toga kako su Karadžić i Mladić radili zajedno. Prvo možete da vidite da je ovde Karadžić dao jednu generalnu direktivu, a onda to dalje detaljnije razrađuje Mladić u obliku uputstva svojim snagama. On je to uradio nekoliko dana ili nekoliko nedelja kasnije. Mislim da je zapravo to uradio tri nedelje kasnije. On je izdao jedno naknadno naređenje u kome se razrađuje ono šta je Karadžić nazvao strateškom direktivom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Sada rezime, paragrafi 20 i 21, to su paragrafi o kojima vi dosta govorite u vašoj izjavi. Posetili ste Srebrenicu 6. marta i to se nalazi u paragrafu 20. Vi ste tu naveli da se bilo koje kretanje i ulazak ili izlazak iz enklave posmatra i prati od strane bosanskih Srba koji su držali tamo jedan kontrolni punkt i rekli ste koliko je sve to pod kontrolom, direktnom kontrolom Vojske Republike Srpske. Šta možete da kažete o toj kontroli Vojske Republike Srpske?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Stanovništvo Srebrenice i jedinice holandskog bataljona u okviru snaga UNPROFOR-a koji su se nalazili u tom džepu su definitivno osećali tu kontrolu. Ja mislim da se ovo razvijalo, to je trajalo i stvorio se osećaj da što ste duže tamo, to ste duže bili pod njihovom kontrolom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Po vašem mišljenju, ovo je nešto šta se nadovezuje na ono prethodno, dakle po vašem mišljenju da li je stepen kontrole Vojske Republike Srpske nad Srebrenicom i džepovima u tom području bio jasno objavljen širom sveta ili ta informacija nije bila dovoljno rasprostranjena?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ja mislim da u zapadnim zemljama nisu bile dovoljno shvaćene okolnosti pod kojima je narod živio u tim enklavama, da zapadne zemlje to nisu dobro shvatile.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ukoliko vas neko drugi bude pitao, vi možete, na-

ravno, o ovome nešto više da kažete. A sada paragraf 21. U vreme kada ste vi imali rotirajuću funkciju, vi ste došli posle generala Rouza (Michael Rose), a holandski bataljon je zamenio kanadski bataljon u Srebrenici. Da li su oni mogli da donesu svo naoružanje i municiju u enklavu ili ne?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, nisu bili u stanju to da urade. Imali su nestašice i jednog i drugog.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 29 je obrađen u vašoj izjavi. Vi ste se sreli sa Mladićem 7. marta 1995. godine, paragraf 26 je takođe obrađen u vašoj izjavi, osim možda samog kraja. Na tom sastanku da li je Mladić izrazio svoje mišljenje o tome da on zna kolika je veličina tih enklava i da se radi o enklavama?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, ova konkretna diskusija je otpočela tako što se govorilo o položajima posmatračke misije UN-a koja se nalazila južno i jugoistočno od Srebrenice. Usled položaja ovih posmatračkih punktova, Mladić je smatrao da su Bošnjaci bili u stanju da rasporede svoje položaje tako da mogu da preseku položaje koji su bili važni Srbima i koji su bili na pravcu od istoka prema zapadu, između Srebrenice i Žepe. Mladić je hteo da ja promenim lokaciju posmatračkih punktova, tako da bi dozvolio da se Muslimani potisnu nazad i da se Srbima time omogući bolji pristup putevima. Tokom ove diskusije Mladić mi je objasnio da područja koja smo mi imali pod kontrolom i granice enklava, po njegovom mišljenju to nije bilo tako dogovoreno kada su ta područja uspostavljena. I onda je on skicirao jednu kartu i u nju uneo kako treba da se formiraju te granice i zapravo to se sve ticalo područja oko Srebrenice, Žepe i Goražda.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prethodni dokazni predmet koji je uveden pod tabulatorom 21, dokazni predmet 546, koji ste vi već pregledali i gde je navedeno šta se sve diskutovalo na tom sastanku 7. marta 1995. godine.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Mislim da je to tabulator 21, ne, izvinjavam se, da, tako je. Da, ja sam ovo pregledao i da, to verno odslikava šta se desilo na tom sastanku.

SUDIJA KVON: Oprostite što vas prekidam. Nisam siguran da smo mi dobili numerisanu izjavu svedoka.

TUŽILAC NAJS: Izvinjavam se ako je tako.

SUDIJA KVON: Ne, ne, nismo dobili.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, oprostite, to je bio naš previd i mi ćemo sad da pošaljemo da se to iskopira i da se to podeli svima u sudnici. Paragraf 26 dodatka je nešto što je obrađeno u vašoj izjavi. Vi ste se tada sastali sa gospodinom Akašijem kad ste otišli na Pale. Zatim paragraf 28 je takođe obrađen u vašoj izjavi. Paragraf 30 je takođe obrađen u vašoj izjavi kao i paragraf 31. A sada tabulator 4 dokaznog predmeta koji se nalazi pred vama. Da li se tu tačno odslikava ono šta se desilo na sastanku od 5. aprila 1995. godine?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, tako je. Da, ja to sada prepoznajem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Onda prelazimo na paragraf 32 u rezimeu, strana 10, tu se govori o sastancima u Sarajevu i na Palama 20. aprila. To je takođe obrađeno u vašoj izjavi. Nema potrebe da se sada na to osvrćemo. Zatim je došlo do nekih novih sastanaka između 30. aprila i 1. maja, to je takođe pokriveno u potpunosti vašom izjavom. Možda bismo mogli da kažemo nešto što se tiče sastanka 30. aprila, a to je u pasusu 34 rezimea. Kao što se sećate, Karadžić tu u jednom trenutku kaže da ukoliko međunarodna zajednica bude tretirala Srbe kao zveri u kavezu, onda će se oni tako i da se ponašaju?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jeste li pogledali sada dokument pod tabulatorom 5 gde se nalazi zapisnik sa sastanka od 30. aprila?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, pregledao sam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I da li to tačno odslikava ono šta se desilo?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sad bismo mogli da nađemo jedan pasus u kome se spominju humanitarni konvoji i konvoji UNPROFOR-a za koji je rečeno da su to zapravo bili komercijalni konvoji koji su išli u Muslimanima.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pasus 36, tu se govori o događajima početkom maja, to je takođe opisano u vašoj izjavi. Zatim paragraf 37 nam govori o sastanku sa Karadžićem od 9. maja. O tome ste takođe govorili u vašoj prvo-

bitnoj izjavi, a i rekli ste da je 16. i 17. maja došlo do ozbiljnih borbi severoistočno i jugoistočno od Sarajeva.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A šta je sa tenkovima koji su učestvovali u tim borbama 16. i 17. maja? Odakle su oni pucali? I šta su oni zapravo tamo radili?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Pa zapravo nisu smeli da otvaraju vatru zato što su se nalazili na tačkama gde je bilo skupljeno naoružanje. Sad ne mogu da se setim tačnih detalja, ali ovi tenkovi su ili bili oduzeti, dakle ili su bili uzeti sa tih tačaka gde se nalazilo naoružanje ili su pucali odatle ili sa neke druge tačke. Ove tačke, ove lokacije gde se nalazilo naoružanje je bilo jedno prilično široko područje i bilo je dosta oružja na tom području. Nisu bili u hangaru nego jednostavno na jednoj široj teritoriji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Mi smo dosta čuli o tim lokacijama gde je bilo uskladišteno naoružanje, prema tome možemo da pređemo na paragraf 40 koji je takođe obrađen u vašoj izjavi. Vi tu govorite o vašem sastanku sa Karadžićem 21. maja. A sada paragraf 41. Da li ste vi radili ili da li je UNPROFOR funkcionisao po principu toga, na osnovu teze da su Bosanci zapravo povećavali svoju aktivnost u enklavama?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, kad sam ja pisao svoju tezu, ja sam samo opisao onaj deo teze koji se tiče bosanskih Srba, ali ta teza je sadržavala i to da je bilo u interesu bosanskih Muslimana da vrše operacije izvan enklava tako da što je moguće više snaga bosanskih Srba mora da se bavi njima. I oni su upravo to i radili.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste pregledali dokument pod tabulatorom 6 i da li je to veran zapisnik sa sastanka 21. maja?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, pregledao sam i jeste.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U to vreme da li su Srbi redovno granatirali Sarajevo?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, jesu, i to se intenziviralo. Koliko se ja sećam, to se malo smirilo u odnosu na situaciju koja je postojala 16. i 17. maja, ali se i dalje nastavilo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Šta je uglavnom ciljalo? To je obrađeno u paragrafu 42.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Uglavnom su ciljali Jevrejsko groblje, zgradu "PTT-a" koja se nalazila u blizini i ako možemo tako da kažemo, liniju fronta. Takođe su granatirali područje oko starog sportskog centra "Zetra".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pitanje, pasus 43, na strani 13. Ovo je sad bilo granatiranje Tuzle koje je izvršila Vojska Republike Srbije. Možete li da nam kažete nešto više o tome? Da li se 24. maja ponovo intenzivirala borba i da li ste vi doneli odluku da izdate ultimatum?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, granatiranje se nastavilo tokom tog meseca i zatim je postalo intenzivnije 24. i još neko oružje je bilo izneto sa lokacije gde je bilo uskladišteno. Ja sam tada izdao ultimatum, koliko se sećam, to je bilo uveče 24., ultimatum je glasio da ukoliko se oružje ne vrati, onda će NATO da izvrši vazdušne udare. To oružje nije bilo vraćeno i 25. napadnuta su dva bunkera gde se držala municija u blizini Pala, to je napao NATO. Odgovor to veče je bio takav da je Vojska Republike Srpske granatirala sva sigurna područja i tada je poginula 71 osoba u Tuzli na pijaci.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tuzla je bila zaštićeno područje?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, jeste.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A u međuvremenu u Sarajevu?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: General Smit kaže Vojska Republike Srpske je granatirala područja, a u prevodu je bilo, koji inače ide u javnost, Vojska Republike Srbije, pa molim da imate u vidu tu grešku.

SUDIJA MEJ: U redu. Izvolite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A šta je bilo sa Sarajevom, generale?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Sarajevo je takođe bilo granatirano i situacija se konstantno pogoršavala. Onda smo mi izvršili drugo bombardovanje i posle tog drugog bombardovanja došlo je do još većeg pogoršanja, još većeg nego posle prvog bombardovanja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Sada da pređemo na taoce, to je obrađeno u pasusu 46. Možete li da nam kažete kako je došlo do toga da ljudi postanu taoци?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, odmah posle ovog drugog bombardovanja, vojni posmatrači UN-a (UNOM, United Nations Military Observers) koji su se nalazili u kući blizu štaba na Palama su bili zarobljeni i bar jedan od Kanađana je bio lancima vezan za most za koji se smatralo da će da bude ciljan. To je bilo prikazano na televiziji i mene su nazvali i rekli su mi da će njega da zakolju ukoliko ja ne obustavim naša dejstva. Istovremeno smo počeli da primamo izveštaje od strane drugih ljudi da je bilo i drugih taoca u područjima koje su držali bosanski Srbi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovo korišćenje talaca kao živih štitova, da li je to bila jedna uobičajena pojava i kakve ste zaključke mogli da izvedete o tome da li je postojala neka koordinacija?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Pa ja mislim da je bilo negde oko 400 talaca. Ja ne mogu sada u ovom trenutku da se setim koliko je bilo talaca u prvoj grupi, ali ta praksa je postojala i van Pala i meni se činilo da je to bila jedna akcija koja je bila pod sveukupnom komandom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U vašoj izjavi svedoka vi nešto govorite o telefonskim kontaktima sa Mladićem, o vašim tvrdnjama i njegovim kontratvrdnjama. Da li je on zadržao to pravo da uzima taoce i to na način koji ste vi opisali?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, koliko se ja sećam, on je bio spreman da i dalje uzima taoce i tražio je da mi kompletno obustavimo sva naša dejstva.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste nešto rekli o bosanskim vojnicima koji su bili maskirani kao francuski vojnici. Vi ste nešto o tome rekli u vašoj izjavi, a zatim ima jedan pasus koji govori o 28. maju, kad ste vi imali konačan razgovor sa Mladićem i kad ste ga obavestili o kršenju Ženevskih konvencija (Geneva Conventions), da to što on radi predstavlja kršenje Ženevskih konvencija. Da li dokument pod tabulatorom 7 verno odražava telefonski razgovor koji ste imali s njim?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste odbili dalje da pregovarate s njim i zatim je izvršen pritisak na optuženog u ovom postupku. Vi ste to opisali u vašoj izjavi i da li ste vi shvatili da je optuženi imao neku ulogu u puštanju talaca?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, bilo je jasno u to vreme da je upravo bilo tako.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dokument pod tabulatorom 11. Da li ste pregledali taj dokument? Da li to predstavlja pismo koje ste vi uputili Mladiću gde se žalite zbog granatiranja zaštićenih zona?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, pregledao sam to pismo i radi se upravo o tome.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A sada jedan drugi događaj iz juna 1995. godine. Da li je dolazilo do granatiranja i do otvaranja snajperske vatre?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Sad mi je malo teško da se setim, ali da, jeste dolazilo do takvih primera. Sad ne mogu da se setim koliko je to bilo redovno. Ono kako bih ja to opisao, ja bih rekao da je to bilo normalno. To je bila jedna konstanta života u Sarajevu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pokušaj Armije Bosne i Hercegovine da se probije iz Sarajeva u junu 1995. godine je opisano u vašoj izjavi, kao i postavljanje Karla Bilta (Carl Bildt) umesto lorda Ovena (David Owen) na funkciju predstavnika Evropske unije (European Union). Da li ste se vi sastali s njim u junu?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I ostali ste u kontaktu sa njim. Zatim dolazimo do pada Srebrenice u julu 1995. godine. Vi ste tada bili na dopustu i ovo je opisano u vašoj prvobitnoj izjavi. Zatim napad na Srebrenicu se intenzivirao 8. 9. 10. i 11. jula. To je takođe obrađeno u vašoj izjavi. Zatim imamo neke dokazne predmete na koje ćemo samo kratko da se osvrnemo. Dokument pod tabulatorom 13, da li je to depeša koja opisuje situaciju 11. jula?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da. to je šifrovana depeša iz štaba u Zagrebu, gde se spominje Akaši koji je razmatrao situaciju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I ovde stoji da je optuženi rekao da je shvatio situaciju da je potrebno da se koristi bliska podrška iz vazduha, navodeći da general Mladić možda nije shvatio razliku između toga i vazdušnih napada.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I upozorava da Mladić možda može i malo jače da reaguje.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada imamo dokazni predmet 14. Da li to još jedan šifrovan poziv od 11. jula?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je optuženi stupio u kontakt i bio obavešten o situaciji i rekao da su holandski vojnici na srpskoj teritoriji zadržali svoje oružje i opremu i da su mogli slobodno da se kreću?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I konačno, tabulator 15, to je jedna šifrovana depeša od istog dana koja govori o tome da će vojska bosanskih Srba verovatno da izdvoji muškarce sposobne za služenje vojske od ostatka stanovništva i da će UNPROFOR-ove snage moći vrlo malo da urade u vezi sa tim. Zatim se nastavlja: "Činjenica da će vojska bosanskih Srba da ima problema da kontroliše 40.000 ljudi koji se nalaze na toj teritoriji bi mogla da oslabi njihovu želju da prolongiraju, održe obećanje stanovništvu Srebrenice" .

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, ja se sećam da sam to spomenuo, ali trenutno ne mogu da se setim svih detalja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A sada dokazni predmet pod tabulatorom 15, sad smo već prešli na paragraf 58.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovde se vi brinete za pitanja izbeglica i stanje koje se pogoršava, to je opisano u vašoj prvobitnoj izjavi. Pregledali ste i dokument pod tabulatorom 16 od 13. jula. To je šifrovana depeša gde se govori o situaciji, gde se govori o otprilike 5.500 interno raseljenih ljudi u vazdušnoj bazi, i da se očekuje da će taj broj da raste i da je otprilike nekih 6.000 ljudi u Kladnju za koje se očekuje da će da odu u Tuzlu i da će da bude mnogo više i drugih, otprilike 25.000.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Takođe se navodi da je oko 4.000 ljudi u Bratuncu čekalo pod okriljem vojske bosanskih Srba. Za njihovu sudbinu su svi bili zabrinuti.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, tako je, prepoznajem tu depešu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 17, još jedan dokument, to je sastanak od 13. jula, sastanak sa premijerom Silajdžićem od 13. jula. Da li se tu nalazi pasus u kome je Silajdžić obavestio generala Smita da je vlada održala vanrednu sednicu, skupštine danas i da se sprema da objavi spisak svojih zahteva, a to će uključiti i zahtev Ujedinjenim nacijama da ojačaju enklavu Žepa, da pošalju pojačanje u enklavu Žepu? I kaže se prvo da je Žepa trenutni prioritet i da je očigledno postala sledeći cilj i da je Beograd aktivno učestvovao u svemu tome i da ne treba više da se trudite da se tako nešto sakrije. U paragrafu 6 istog dokumenta se kaže: "I premijer i ministar Muratović su skrenuli pažnju na zabrinutost u vezi sa nepotvrđenim, još nepotvrđenim izveštajima o zverstvima u području Srebrenice, a posebno o silovanju mladih žena u Vlasenici i ubistvu autobusa punog izbeglica". Da li prepoznajete taj dokument?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da. Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li to tačno odražava ono šta se dešavalo?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I još jedan dokazni predmet, to je dokazni predmet pod tabulatorom 18, dokument od 13. jula. To je posle pada Srebrenice i komentar da bosanski Srbi čiste, etnički čiste Srebrenicu. Imate li komentara o ovom dokumentu?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ja sam napisao ovaj dokument, u neko doba tog dana. Ja sam se vratio kasno 12. jula i poslao sam svoje mišljenje o situaciji i o tome kako mi ubuduće treba da se bavimo tom situacijom i tu kažem: "Bosanski Srbi čiste Srebrenicu", a pod tim mislim, koristim tu reč ili izraz koji je tada korišten, hoću da kažem da je taj process odvajanja muškaraca, vojno sposobnih muškaraca od ostatka stanovništva u toku i da je to bilo normalno ponašanje kada se zarobi selo, kada se zauzme selo tokom ovog rata i u tom delu Balkana.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Strana 17 u rezimeu, paragraf 60 do 67. Možda bimo time mogli da se bavimo na osnovu vašeg sećanja. Ako je bilo potreb-

no da se koristi neki od dokumenata, možemo to da uradimo. Ovde je reč o direktnom učešću optuženog. Da li je 14. jula održan sastanak između vas, optuženog i Karla Bilta u Beogradu?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, jeste. Razmišljao sam trenutak o datumu, da, tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je takođe održan i sastanak sa Mladićem?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, Mladić je bio tamo sa Miloševićem kada smo mi stigli.

SUDIJA MEJ: Je li to tačan datum? Ja sam mislio da je 15.

SVEDOK SMIT: I ja sam zato oklevao, mislio sam da je 15.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moja greška, moja greška, 15. Recite nam nešto o tom sastanku, kako je počeo?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ako mogu da vam pomognem, ako mogu da vam pomognem. Možda bi služba gospodina Najsa koja je prilično velika i efikasna, mogla da nađe dokument, ima izveštaj Akašija Kofiju Ananu (Kofi Annan) koji nosi datum, Zagreb, 17. juli 1995. godine i piše: "Za Anana, Ujedinjene nacije, Njujork (New Yorks), informacija Stoltenberga (Thorvald Stoltenberg), Međunarodna konferencija o bivšoj Jugoslaviji (International Conference on the Former Yugoslavia), Ženeva (Geneva) od Akašija, UN-PROFOR, glavni štab Zagreb, broj Z-1175, datum 17. juli 1995. godine, a predmet je sastanak ...

SUDIJA MEJ: Da, da, a koji je datum? Koji je datum na tom dokumentu?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Na tom dokumentu je datum 17. juli, a u izveštaju Akašija piše ...

SUDIJA MEJ: Datum sastanka? Koji je datum sastanka?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Datum sastanka je nedelja, 15. juli.

SUDIJA MEJ: Dobro, idemo dalje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je to bio sastanak koji je održan u lovačkoj kući izvan Beograda ili lovačkom domu?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li vi možete da kažete ko je sve prisustvovao? Da li je sastanak bio podeljen na vojnu i političku grupu?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste bili u vojnoj grupi? Šta se tamo desilo?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Pa počeli smo svi zajedno. Ubrzo posle početka gospodin Milošević je rekao gospodinu Mladiću da ide sa mnom i da rešimo pitanje oslobađanja holandskog bataljona i pristupa zarobljenicima i tako dalje, tako da smo mi otišli odvojeno, na odvojen sastanak da bismo o tome raspravljali.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada je optuženi i pod kakvim okolnostima je dao takva uputstva Mladiću i da li je bilo očigledno da on ima autoritet u odnosu na njega?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Bilo je jasno da je on nadređen Mladiću, on se njemu obraćao imenom, a Mladić je očigledno pokazivao poštovanje prema njemu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sastanak koji ste vi imali sa Mladićem, možete li da nam kažete ukratko kako je to napredovalo, da li je napredovalo?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Pa vrlo sporo, u prilično ratobornom raspoloženju, ali na kraju smo došli do dokumenta, imam ga ovde u kompletu, koji je bio osnova za sve dalje sastanke.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To je tabulator 20 u ovoj fascikli. Ako je potrebno, tu može da se identifikuje i datum sastanka, 15. jul.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, ja sam mislio na dokument koji smo Mladić i ja potpisali.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To je dokument pod tabulatorom 21'

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, 21.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste pogledali oba ova dokumenta?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Rekli ste da je to bilo u ratobornom raspoloženju, to je bilo 17. jula?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, 15. jula.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Izvinjavam se. Dakle, on je bio u ratoborno raspoloženju. Da li je išta rečeno direktno o tome šta se desilo u Srebrenici ili šta će da se desi sa Srebrenicom ili bilo kakva saznanja o broju mrtvih u toj fazi u Srebrenici ili bilo šta tome slično?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, i dalje sam radio na osnovu toga da mi imamo još uvek veliki broj ljudi koji su viđeni. Najmanje 2.000 je bilo u Bratuncu. Mi još nismo znali gde da tražimo ostatak i zbog toga smo tražili pristup za Međunarodni komitet crvenog krsta (ICRC, International Committee of the Red Cross) i UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees), pristup tim ljudima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Uopšteno ako bismo mogli da se osvrnemo na to, da li je i u jednoj fazi Mladić rekao ili priznao koliki je broj mrtvih u Srebrenici ili izrazio bilo kakvo zaprepaštenje ili bilo kakve emocije u vezi sa onim za šta je znao da se desilo ili da je moglo da se desi tamo?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Nije, na tom sastanku, iako je bilo mnogo opštih razloga i kasnije sam ja ukazao na nešto o čemu ću vam nešto reći kasnije. U drugim okolnostima gde je bilo jasno da se desio masakr ja sam uvek pokušavao da mu objasnim da akcije koje su preduzete idu na štetu njegovom položaju i položaju njegovog naroda, jer se na njih gleda u vrlo lošem svetlu. Međutim, po mom mišljenju on uopšte nije shvatao kakve su posledice njegovih akcija u svetu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na tom sastanku on je pomenuo ranjivost svoje majke?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, on je rekao kada je pala bomba na Pale, kada smo bombardovali Pale, pala je jedan kilometar od nje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Već smo se bavili paragrafom 65 u rezimeu, vi ste objasnili svoje mišljenje o tome da je optuženi imao kontrolu nad Mladićem, ali u vašoj izjavi nedostaje nešto šta ste rekli, a to je vaše zapažanje o

ostvarivanju vlasti na Balkanu i o stepenu nezavisnosti koji podređeni mogu da imaju u odnosu na nadređenog. Možete li da nam to objasnite u par rečenica?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Pa ja sam došao do gledišta da se moć na Balkanu ostvaruje u društvu na takav način da je ona apsolutna. Ko god da ima vlast, ima apsolutnu vlast i ako se naleti na bilo kakvu prepreku i ako imate apsolutnu moć i tražite bilo kakva dobra, novac, šta god, vi to možete da uzmete, a vaš nadređeni se u to meša samo u okolnostima kad je na bilo koji način to poremećeno. Dakle, on tada u vaše ime ostvaruje svoju vlast.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako ste vi došli do takvog stava, po vašem mišljenju, da li je to odgovaralo onome šta ste videli u odnosu između Mladića i Miloševića?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Pa mislim da je to bio takav odnos, Mladić je imao svoje mesto u ostvarivanju vlasti i samo ako se on upleo u posao gospodina Miloševića i Srbije, u njihove interese, onda se on mešao, odnosno, onda je Mladić bio kontrolisan.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li vam je Mladić ponudio bilo kakvo objašnjenje u vezi sa padom Žepe?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Rekao mi je da nije pala, odnosno da je pala mnogo pre nego što je pala, ali da razlog zbog kojega je on napao Žepu, mi o tome nismo raspravljali i ja nisam nio očekivao da bismo to objasnio, usvakom slučaju...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Preskočiću nekoliko paragrafa. Vi ste se u svojoj izjavi već bavili evakuacijom holandskog bataljona, pogledali ste dokazni predmet pod tabulatorom 21. Mislim da je jasno da ste rekli da vam je Mladić podneo izveštaj da je u Srebrenici sve završeno na jedan korektan način i mislim da ste vi to naveli u vašoj prvobitnoj izjavi svedoka.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada dolazimo do pada Žepe. Da li vam je on u to vreme kada ste imali posla sa njim pokazao jednu kartu?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, i trudio se da dođu lokalni predstavnici da s njima u to vreme o tome raspravljaju, ako se dobro sećam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste imalio još jedan sastanak s Mladićem 25. jula u Kramu, ako se dobro sećam, ako sam u pravu?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste to pokrili u svojoj izjavi i proveli ste četiri sata s njim, i time se takođe bavite u svojoj izjavi. Pogledali ste dokazni predmet pod tabulatorom 22, to je zapisnik sa tog sastanka?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, da, da, jeste, to je zapisnik sa tog sastanka.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da ste se na tom sastanku sastali i sa predstavnikom bosanske strane, zatim sa osobljem Međunarodnog komiteta Crvenog krsta i takođe sa nekim predstavnicima UNHCR-a, odnosno UN-a za civilna pitanja.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ja sam se s njima sreo na putu. Pokušavao sam da te ljude dovedem u Žepu da bih osigurao da se tu ponovo ne odigra nova Srebrenica.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste došli do zaključka da ćete moći da se oduprete čišćenju enklave?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Pa mi nismo bili u mogućnosti da sprečimo evakuaciju ljudi iz enklave. Za nas je bilo važno da oni bezbedno izađu iz enklave. Da li će naoružani ljudi iz enklave u tom momentu, da li će oni da budu u mogućnosti da se izvuku ili da će morati da odu u brda, to još nije bilo jasno. Na kraju su oni otišli u brda.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste se potrudili da i njih popišete?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, mi smo popisali sve ljude, tako da bi mogli da imamo tačan broj ljudi koji je bio tamo i da ih tražimo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dalje ste išli u Žepu, između 26. i 29. jula, to se nalazi u vašoj izjavi, a Mladić je želeo da dođe do razmene zarobljenika, takođe se time bavite u vašoj izjavi. To je bila razmena svi za sve.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, ja sam u to vreme nosio poruke između bosanske Vlade i Mladića u okviru tih pregovora, tako da sam ja bio neka vrsta pregovarača.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mi se bavimo onima koji su bili u Žepi. Po vašoj izjavi, bosanska vojska je odbila da se preda i oko 30. jula Mladićeva pažnja je bila skrenuta sa Žepe zbog početka hrvatske ofanzive u zapadnoj Bosni.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U to vreme kada je reč o Žepi, vi ste primetili dolazak različitih organizacija ili snaga, je li tako?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Recite nam nešto o tome.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Snage koje su izvele napad na Žepu bile su sasvim jasno pripadnici neke druge organizacije, a ne redovni vojnici bosanskih Srba. Ovi su vojnici nosili crne uniforme, ne sećam se da li su imali neke kape na glavi, a mnogi su na sebi imali bedževe srpske vojske na rukavima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da ste takođe nešto primetili u vezi sa vozilom koje je koristio Mladić.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Bila su dva oteta vozila. Jedan je bilo oklopno vozilo Ukrajinaca, koje je i dalje bilo belo, a drugo je bilo oteto vozilo, takođe oklopno vozilo koje je pripadalo Britancima, "Sakson" (Saxon) koji je bio prefarban u maskirne boje, koji došao iz Goražda u vreme kada su tamo uzeti taoci u maju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ta grupa u crnim uniformama, da li ste primetili odjednom samo jednu grupu ili više od jedne grupe i da li ste primetili kada su oni nestali?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Oni su bili tamo sve vreme, svedok Mladić nije poslednji put otišao tamo i onda su nestali kada je došlo do borbi u zapadnom delu. Mislim da su oni otišli zajedno sa Mladićem da budu pojačanje snagama tamo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A sada ćemo da se ponovo pozabavimo sledećom temom. To je sastanak sa Mladićem u Mrkonjić Gradu. Da li se o tom sastanku koji je održan 31. jula govori u vašoj izjavi?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da je vaš stav bio da Žepa tada nije bila prioritet na dnevnom redu Mladića, u to vreme, bavimo se paragrafom 101 u vašoj izjavi. Tabulator 23 je zapisnik sa tog sastanka koji ste imali sa Mladićem 31. jula.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Avgust 1995. godine. U vašoj prvobitnoj izjavi vi govorite o inicijativi Holbruka (Richard Holbrooke) i vašem sastanku sa Mladićem 22. avgusta u Borikama blizu Žepe, da bi se raspravljalo o povlačenju britanskih i ukrajinskih snaga, je li tako?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A onda paragraf 82 rezimea u vašoj prvobitnoj izjavi. Vi govorite da ste Mladića optužili za zverstva u Srebrenici i već ste rekli da on nije shvatio kakve su posledice toga u svetu, šta se dešava, kakva je percepcija u svetu u vezi sa tim?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste s njim pokrenuli pitanje toga da su bosanski Srbi odbili da dozvole UNPROFOR-u da koriste maršrutu do sarajevskog aerodroma.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Šta se to desilo u vezi s tim? I zašto se to desilo, po vašem mišljenju?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Po mom sećanju ja bih rekao da je on ukinuo ta ograničenja i da je to nešto šta je bio uslov da UNHCR pomogne, da se pozabavi izbeglicama koje su u velikim talasima dolazile u Banja Luku.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Još dve kratke teme koje možda nisu male kada je reč o njihovom značaju. Prvo predvidivost masakra u Srebrenici. Već ste nam rekli, a to je na strani 23, paragraf 84, da ste vi bili na dopustu kada je počeo napad na Srebrenicu. Rekli ste nam kakva je bila vaša prvobitna teza i da ste očekivali da će da dođe do smanjenja zaštićenih zona. Da li ste vi bili iznenađeni ili ste se osećali na neki drugi način kada ste čuli za razmere masakra?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ja sam bio izuzetno iznenađen jer nisam očekivao da će to uopšte da se desi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li se to uklapalo u vašu tezu ili se nije uklapalo ili je to predstavljalo jedan potpuno odvojen događaj?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: To je jedan potpuno odvojen događaj. Teza je bila dovoljno tačna u pretpostavci da će da dođe do smanjenja enklava

i zaista to je bila osnova tumačenja događaja koji su doveli do kolapsa tih džepova, odnosno tog džepa. Međutim posel toga su se desila ta ubistva i ja jednostavno nisam smatrao da će tako nešto da se desi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Strana 24 rezimea, paragraf 89. Recite mi samo da ili ne, da li ste bili u stanju da dođete do zaključka da li je Milošević imao bilo kakva saznanja posle događaja o ubistvima u Srebrenici? Samo nam recite da ili ne.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da. Da, jesam došao do zaključka ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pitanje je kako ste mogli da dođete do zaključka, pre nego što sam pitao... Da kažete Pretresnom veću do kakvog ste zaključka došli.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Pa zbog sastanka do kojeg je došlo 15. jula, on je morao da shvati pošto je Mladić bio tamo, morao je da zna šta se dešava.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Poslednja tema, Markale i to drugi događaj na Markalama. Kao što je opisano, ovde su minobacački projektili pali na Stari Grad 28. avgusta i poginulo je 37, a ranjeno 88 ljudi na pijaci na Markalama. Da li je vođena istraga?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakva je priroda te istrage? Ko je to izazvao, to što se dogodilo?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Bilo kakvo minobacačko granatiranje, bilo kakvo granatiranje je dovodilo do toga da su posmatraču UN-a vodili istragu i prikupljali podatke. Ovo je bio tako veliki događaj, od velikog značaja, da je posvećena posebna pažnja ovom konkretnom napadu. Pošto sam hteo da budem apsolutno siguran da su skupljeni svi podaci, pokrenuo sam i drugu fazu istrage u kojoj je učestvovao moj viši obaveštajni oficir sa instrukcijama da prikupi sve informacije. On sam nije vodio istragu, on je samo prikupljao informacije i na osnovu toga sam došao do zaključka, svog zaključka.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A zaključak je bio?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da je izvan svake razumne sumnje da su ovi minobacački projektili došli sa položaja bosanskih Srba.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možete li da identifikujete elemente istrage ili izveštaja koji je usledio posle istrage, a koji vas je doveo do ovog zaključka?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Analiza kratera je ukazala na pravac i prirodu oružja koje je korišteno, a posmatračka tačka je podnela izveštaj da li su čuli ispaljivanje iz oružja unutar zone pod opsadom ili izvan zone pod opsadom. Zatim je postojao akustični sistem koji je takođe ispitivan da bi se videlo da li su oni bilo šta zabeležili unutar grada ili nisu. A zatim tu su bili radari koji su takođe dali negativne informacije, dakle potpuno je isključena ta mogućnost, mi smo u mogućnosti da isključimo tu mogućnost. Niko nije video trenutak kad su pali projektili, niti je bilo dokaza da su oni ispaljeni unutar zone i na osnovu toga ja sam došao do zaključka da su oni ispaljeni izvan zone opsade.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da ste pogledali dva dokazna predmeta pod tabulatorom 24 i 25, to su šifrovane poruke iz komande u Zagrebu u vezi sa incidentom na Markalama?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 25 je dokument koji se odnosi na incident pucnjave u Sarajevu. Želite li date neke komentare u vezi s tim?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Pa ako se dobro sećam, taj prvi dokument je prikupljanje različitih informacija na osnovu izveštaja posmatrača Ujedinjenih nacija i podataka do kojih su došli u tom prvom izveštaju, a zatim i memorandum obavestajnog oficira Pauersa (Powers) koji je prikupio informacije iz svih tih izveštaja i to mi prezentovao.

TUŽILAC NAJS: U rezimeu piše da ste vi završili svoju dužnost u decembru. To je sve što sam želeo da vas pitam. Sada će vam druga strana postavljati pitanja. Hvala.

SUDIJA MEJ: Generale, sada ćemo da napravimo pauzu od 20 minuta. Moгу li da vas podsetim kao što sve podsećamo da ni sa kim ne razgovarate o svom svedočenju sve dok se ono ne završi. Molim vas vratite se za 20 minuta.

SVEDOK SMIT: U redu, časni Sude.

SUDIJA MEJ: Sada ćemo da napravimo pauzu.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej (May), kao što smo videli, gospodinu Najsu je bilo potrebno sat i po samo da pretrči preko ovih svih dokumenata. Ja ne verujem da mogu unakrsno da ispitam ovog svedoka za preostalo vreme u toku današnjeg dana i ne vidim razlog zašto general Smit ne bi mogao da dođe ...

SUDIJA MEJ: Da budemo sasvim konkretni. Tužilaštvo je ispitivalo sat i 15 minuta, a ne sat i po. Vi imate vremena do kraja današnjeg dana, pa da vidimo koliko možemo da postignemo. Ja vam savetujem da ne gubite previše vremena na raspravljanje i slično.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja nemam nameru da gubim vreme gospodine Mej. Evo da, da počnemo od ovoga s čim je završio glavno ispitivanje gospodin Najs i o čemu je general Smit govorio. Naime, evo ja sam sinoć dobio jedan dokument u skladu sa uobičajenom praksom da u poslednjem trenutku dobijam dokumenta. On nema nikakav ERN, to je, samo piše 8. oktobar 2003. godine i u ovom propratnom pismu u vezi sa ovim svedokom Rupertom Smitom, po Pravilu 68, to je: "Information Report, information provided brigadier J. Baxter, for British Army" i tako dalje i on u njemu govori o Markalama, incident sa granatiranjem, 28. avgust 1995. godine. Ne znam da li vi imate taj dokument?

SUDIJA MEJ: Ne, ne znam uopšte o čemu govorite. Gospodine Najs, da li možete da mi vi pomognete?

TUŽILAC NAJS: Da, to je dokument koji smo mi dostavili po širokom tumačenju Pravila 68 i to je zapravo izveštaj koji je sastavio pukovnik Bakster (James Baxter) i on je to dostavio Tužilaštvu, on je iz britanske armije. Nisam siguran da li je to taj dokument, ali možemo da vam dostavimo ako vam je potrebno.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću možete da postavite pitanje, a vi gospodine Najs, moram da vam kažem da primerak ovoga date i svedoku. Izvolite. Evo sad je svedok dobio primerak, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je ovaj, generale Smit, on kaže: "Moj mandat je bio od januara do novembra 1995. godine. Ja sam bio adutant, vojni savetnik Smitu". Na kraju tog prvog pasusa koji ima naslov, na kraju tog prvog paragrafa koji se zove "granatiranje Markala 28. avgusta" (In relation to the Markale shelling incident of the 28th of August). "U to vreme moja prvobitna misao je bila da se radilo o dva različita napada sa dve različite lokacije i iz dva različita pravca. Jedan iz unutar linija" i on onda dalje kaže: "Kad smo se vratili u štab UN-a, u početku se govorilo o tome da su tu smrtonosnu granatu ispalili Bosanci. Informacija od Francuza je bila da je granata mogla da bude ispaljena sa područja unutar linije. Ovo je bilo iz prve analize UN-a i Francuza, vojnih posmatrača UN-a i Francuza. Na osnovu usmenih izveštaja nije bilo rečeno da se radilo o dva napada, zato što su granate pale u razmaku od nekoliko sekundi" i onda u sledećem pasusu kaže: "Uzimajući u obzir izveštaje vojnih posmatrača i inženjerskog korpusa iz sektora Sarajevo, nas je brinuo nedostatak korelacije između informacija koje smo dobijali" i onda na kraju tog pasusa tu se pominje da ste vi odredili pukovnika Pauersa da istraži i na kraju pasusa kaže: "Pauers je sastavio dopunski izveštaj tog popodneva i to je bila osnova za donošenje odluke generala" a onda na drugoj strani u četvrtom pasusu kaže: "Vojni posmatrači UN-a su izvestili o jednoj stvari, a francuski inženjerski korpus o nečem drugom". Pa onda u sledećem pasusu se kaže: "Postojala su tri mišljenja, vojni posmatrači UN-a iz sektora Sarajeva", u zagradi francuska inženjerija koja je imala pristup "Simbelin" (Cymbelline), ja ne znam šta je taj "Simbelin", pristup izveštajima "Simbelina" i UNPROFOR-a ...

SUDIJA MEJ: Moram da vas prekinem. Treba da date generalu priliku da prokomentariše sve to, zato što ako odemo predaleko, neće moći odjedanput da nam da sve odgovore. Mi ćemo da se vratimo na mišljenje vojnih posmatrača i tako dalje. Generale, možete li, molim vas, da nam date komentar na ovu izjavu, bar ja je tako shvatam. To je izjava ovog pukovnika i njegovih komentara o ovim prvobitnim izveštajima i izveštajima sa francuske strane, a onda ćemo da pređemo na izveštaje vojnih posmatrača UN-a i francuske inženjerije.

SVEDOK SMIT: Da, mogu to da uradim. Ja sam tek stigao do druge strane ovog dokumenta tako da ću samo to i da prokomentarišem. Pre nego što smo napravili pauzu, ja sam rekao da su vojni posmatrači UN-a sproveli istragu, redovnu istragu. Vojni posmatraču UN-a su bili jedna posebna organizacija i oni su imali svoju komandu u Zagrebu. Nisu bili pod mojom komandom, ja sam, oni su imali oficira za vezu i bili smo u kontaktu, ali nisu bili pod mojom nadležnošću. Komandant za "sektor Sarajevo" je takođe sproveo istragu i normalno se takva istraga sprovodi u saradnji sa vojnim posmatračima UN-a. Pošto je došlo do zabune u izveštavanju, a meni je bio potreban odgovor, ja sam morao da znam ko je odgovoran za ovo, ja sam onda naložio svojim ljudima i to pukovniku Pauersu da sprovede dopunsku istragu i da materijal predstavi u jednom izveštaju, tako da mi možemo sve da uporedimo.

SUDIJA MEJ: Sad je Pretresno veće dobilo primerak ovog izveštaja. Molim vas da nam kažete, generale, da li su "OP" (Observation Posts) zapravo posmatrački punktovi?

SVEDOK SMIT: Da tako je. Gospodin Milošević je u pravu, "MA" (military assistant) znači vojni ađutant i to je jedan viši oficir koji je uz komandanta u to vreme, na toj funkciji, bio pukovnik Bakster. On je bio moj vojni ađutant.

SUDIJA MEJ: Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I on ovde kaže: "Koliko se ja sećam, izveštaj vojnih posmatrača UN-a je bio jasan da je bila teorija o dva mesta ispaljivanja, ali da je u UNPROFOR-ovom izveštaju stajalo da je bila samo jedna takva tačka". A onda u pasusu koji sledi posle sledećeg kaže: "Zamenik komandanta za "sektor Sarajevo", ruski pukovnik", stavljen je tu i znak pitanja, ja ne razumem zašto, "javno je tvrdio da je bosanska strana ispalila ovu smrtonosnu granatu. Štab UN-a je rekao da im je potrebna jedna dopunska istraga zato što je sve otišlo u javnost i da će ovo pitanje da se razmatra pred Savetom bezbednosti". I onda u sledećem pasusu kažete: "U to vreme je došlo skoro do pobune. Štab UN-a je insistirao na tome da se sastavi izveštaj zbog toga što je došlo do velikog interesovanja štampe, a to su podsticali Srbi. Zamenik komandanta je nastupio na televiziji i insistirao na tome da to

nisu uradili bosanski Srbi, nisu mogli da urade bosanski Srbi. On je usled tog svog stava podneo ostavku“.

SUDIJA MEJ: Da stanemo tu. Generale, je li to tačno? Možete li da nam kažete nešto o tome?

SVEDOK SMIT: Ono šta nedostaje, po meni, u ovom izveštaju je hronologija. Koliko se ja sećam, govorim dakle isključivo po svom sećanju, ja sam doneo odluku i mi smo već radili na sprovođenju te odluke, kad su nas zamolili da sastavimo dopunski izveštaj usled toga što je zamenik komandanta "sektora Sarajevo", koji jeste bio ruski pukovnik, rekao ono šta je rekao na televiziji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A onda u poslednjem pasusu na toj strani kaže se: "Skoro odmah posle napada admiral Smit (Leighton Smith)", to je isto ime, admiral Smit je bio komandant južnog krila NATO-a, "koji je okrenuo NATO ključ za bombardovanje", jer su bila dva ključa, jedan u UN-u, drugi kod NATO-a, a UN-ov ključ je okrenuo upravo, upravo svedok general Smit, je l' tako, gospodine generale?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ja nisam okrenuo NATO ključ, ja sam okrenuo ključ UN-a.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, admiral Smit je okrenuo NATO-vski ključ a vi ključ UN-a, je l' tako?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, to je tačno. Ono šta nije tačno, po mom mišljenju, je da je on to uradio skoro odmah posle napada. Ja sam siguran da postoji evidencija negde, ja bih morao to da pogledam. Diskutovalo se o tome ko je to uradio pre nego što je admiral Smit okrenuo ključ. Bar se tako ja sećam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U stvari, admiral Smit je, kako se to kaže ovde, okrenuo ključ, odlučio da bombardovanje počne pre nego što i imao precizan izveštaj o tome ko je to uradio, je l' tako, generale Smit?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, ja ne mislim da je to tako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A odluka da vi okrenete ključ je bila vaša i onda se ovde kaže: "Mladić i Smit", Smit to ste vi "su razgovarali telefonom. Mladić je obećao da će istražiti i želeo je zajednički da se sprovedi

istraga, da to radi UN i Srbi. Ovo je dovelo do brzog donošenja odluke“ pa onda se kaže: “Što se tiče opravdanih vojnih ciljeva unutar linija sukoba, nije bilo statičnih objekata, ali Armija Bosne i Hercegovine je imala pokretne minobacače koje je mogla da dovede do tačke sa koje bi se izvršilo ispaljivanje i da ih onda ukloni. Srbi su se prilično često žalili o ovim pokretnim minobacačima i žalili su se u vezi toga da smo im mi govorili da ne otvaraju paljbu na ove minobacače“, i onda on kaže: “Srpski napadi bi ponekad bili reakcija na događaje negde drugde na linijama sukoba. Oni bi snažno odgovorili. Bosanska strana je ubila dve osobe prethodnog dana na sahrani ili na svadbi. Ja zaista ne mogu da se setim nekog srpskog napada koji nije zapravo bio reakcija na nešto drugo, povezano s onim šta se desilo na terenu. Sećam se kako su Srbi govorili nešto o napadu Armije Bosne i Hercegovine u Bihaću na koji su onda Srbi odgovorili granatiranjem Tuzle“

SUDIJA MEJ: Odakle čitate, gospodine Miloševiću?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Sa treće strane, prvi, drugi, treći, četvrti pasus.

SUDIJA MEJ: U redu, evo našli smo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I onda kaže u sledećem: “Činilo se da napad na Markale nije bio isprovociran i da nije bio vezan ni sa čim drugim“.

SUDIJA MEJ: U redu. Onda neka general sad odgovori ukoliko želi na taj komentar. Da li biste želeli nešto da dodate generale?

SVEDOK SMIT: Ja se ne sećam da li je ovo bilo povezano. Tačno je da često jeste postojala uzročno-posledična veza, ali se ne sećam da li je postojala takva uzročno- posledična veza u ovom konkretnom slučaju uopšte.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A onda poslednja rečenica sledećeg pasusa kaže: “U danima nakon toga vojni posmatrači UN-a su rekli da je bilo teško zaključiti ko je bio odgovoran“, a onda da preskočim radi uštede vremena jedan pasus, sledeće je: “Postojao je jedan značajan američki pritisak kroz NATO da se otpočne sa bombardovanjem što je moguće pre. Francuzi su bili veoma uzdržani u vezi sa bombardovanjem usled jedne delikatne si-

tuacije. Smit se konsultovao sa "sektorom Sarajevo", ali oni nisu znali da će on da okrene ključ".

SUDIJA MEJ: Izvolite, generale. Možda biste sada mogli nešto da nam kažete o tom pasusu. Ovde se prenosi mišljenje pukovnika Bakstera.

SVEDOK SMIT: Ja se ne sećam toga na ovaj način kako je to preneto u ovom pasusu. Da, bilo je pitanja od strane NATO, ja se ne sećam da je ovde došlo do velikog pritiska od strane Amerikanaca, iako Amerikanci jesu bili u NATO-u. U to vreme, koliko se ja sećam, nismo dobijali ništa od američke ambasade, a obično kad se zna da će NATO da se aktivira, onda smo obično dobijali nešto, kako iz NATO, tako i iz američke ambasade u takvim sličnim slučajevima. Ja se takođe ne sećam, ovde smo čuli suprotne stavove, a zapravo ovde su postojala suprotna gledišta i ja sam po svojoj odluci odlučio da uradim nešto, da pronađem pravu suštinu. Ja se ne sećam da su Francuzi bili rezervisani u odnosu na ovo. Oni su sastavili jedan izveštaj i to je bilo njihovo mišljenje u to vreme, mada je to prilično snažno predstavljeno u ovom paragrafu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I onda u jednom od sledećih pasusa kaže: "Izveštaj načelniku štaba koji je bio pukovnik i on je bio sa Pauersom kada je potpisao. Ja sam sastavio ovaj izveštaj zato što se to pretvorilo u političko pitanje. Britanski oficir je bio samo tehnički savetnik. Ja se sećam da sam skoro protestovao usled toga što sam morao da stavim svoj potpis na taj izveštaj, što sam bio prisiljen da to uradim". I poslednja rečenica u ovom njegovom izveštaju kaže: "Ja sam bio jasniji u svom izveštaju. Kad sam sastavio izveštaj, ja sam još uvek imao nekih sumnji". Dakle ...

SUDIJA MEJ: Nastavite da čitate. Morate da pročitate do kraja paragrafa gde stoji sledeće: "Ono šta me je do kraja ubedilo je bio krater koji je nastao od udara granate". Možda biste vi mogli to da nam kažete nešto, generale. Ovaj čovek koji je sastavio izveštaj kaže da je imao nekih sumnji, a to je upravo ovaj izveštaj koji mi imamo pred sobom.

SVEDOK SMIT: Da, mislim da se upravo radi o tome.

SUDIJA MEJ: A onda kaže: „Ono šta me je do kraja ubedilo je krater koji je nastao od udara granate“. Možda biste mogli to da nam protumačite, pošto ne znamo tačno o čemu se radi.

SVEDOK SMIT: Kad je ova granata pala na zemlju, a obično granate padaju pod jednim prilično ostrim uglom i onda se napravi jedan krater koji izgleda kao slepi miš ili otprilike kao slepi miš. I šrapnel kada prodre u zemlju pod uglom, horizontalno, on stvori jednu rupu, a onda sa strane tog udubljenja imate tragove eksplozije. Sa strane i na ivici toga se nalazi jedno malo udubljenje od punjenja i ukoliko to pregledate, odnosno istražite koliko je to duboko ušlo u zemlju, to udubljenje, možete da stavite neki štap i onda možete na osnovu toga da ustanovite odakle je stigla ta granata. To je možda bila analiza koja je njega ubedila, dakle to što je vezano sa tim udubljenjem. I ja koliko se sećam, ovo je bio čovek iz britanske artiljerije koji je radio sa Pauersom.

SUDIJA MEJ: Recite nam sledeće. Ovde stoji da ste vi bili pod određenim pritiskom, da ste morali da donesete odluku, a s druge strane predstavljeno je kao da je to sve bilo urađeno na brzinu. Da li postoji neki razlog na osnovu koga ste vi ustanovili da je to došlo sa strane bosanskih Srba? Da li ste vi želeli da izvedete takav zaključak ili ste ga izveli zato što ste ustanovili celu istinu?

SVEDOK SMIT: Ne, ja sam pristupio problemu, imao sam ove kontradiktorne izveštaje i ja sam bio prilično objektivan, ali su mi bili potrebni dokazi. Mi smo prikupili informacije i ja sam zapravo doneo svoj sopstveni zaključak. I kao što sam rekao na samom početku, ja sam izveo jedan zaključak van svake razumne sumnje, da je ova granata stigla spolja, izvan ovog ograničenog lokaliteta.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIC: Časne sudije, ja ne znam da li je dobro prevedeno. Vi ste pitali svedoka da li je on bio pod pritiskom. Ja sam razumeo da je iz ovog dokumenta koji je gospodin Slobodan Milošević pročitao i kojim se bavi da je Bakster bio pod pritiskom kada je stavio potpis na taj dokument, a ne svedok.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću. Samo da ovo pojasnimo, pošto je gospodin Tapušковиć izneo ovo pitanje, Generale, da li je iko vršio neki pritisak na gospodina Bakstera da potpiše dokument, kako se to ovde tvrdi?

SVEDOK SMIT: Ne, ja se ne sećam toga, a moj odnos sa mojim adutantom je bio takav da bi, da je on osećao da ja vršim pritisak na njega, on bi to meni rekao. On bi meni rekao da ja vršim pritisak na njega da potpiše dokument.

SUDIJA MEJ: Ja mislim da dokument uopšte ne ide u prilog ovome, jer ovde se kaže da je usled političkog pritiska Smit morao brzo da donese odluku. To stoji u dokumentu. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To će da bude predmet drugih nekih svedoka, ali da vam za sad skrenem pažnju na takođe jedan izveštaj, on ima ERN gospodine Mej, 0389994, to je informativni izveštaj, podnosilac informacije dobijene od generala Smita 28. avgusta 2003. godine u Velikoj Britaniji (Great Britain), pripremili Majk Haris (Mike Harris) i Ričard Filips (Richard Phillips), neću da se bavim ovim drugim stvarima. Za sad ću samo da se pozabavim ovim koji se odnosi na Markale. Na trećoj strani ovog izveštaja, a inače ERN je 996 poslednji brojevi: "Posmatrači UN-a koji su bili uključeni u prvu istragu nisu bili pod mojom komandom", kažete u srednjem pasusu, a onda na sledećoj strani u poslednjem velikom pasusu, to je treći odozdo: "Lično nisam pregledao krater, nema neograničenog vremena da se doneše odluka. Morao sam da donesem odluku odlučujući se za pravac delovanja zasnovan na nečemu što sam u određenoj meri bio ubeđen. Stoga nisam prihvatio prvi izveštaj". Dakle, vi niste prihvatili prvi izveštaj koji je govorio o tome da su granatu ispalili Muslimani, je l' tako, gospodine Smit? Vi ste prihvatili izveštaj koji je po vašem nalogu uradio vaš pukovnik Pauers.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne mogu da nađem taj deo na koji ste me uputili u dokumentu koji mi je dat, ali kao što sam već objasnio, dobijao sam suprotne izveštaje i ja sam zamolio svog štabnog oficira, pukovnika, da to sve objedini kako bih mogao da dođem do zaključka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Iako ste imali suprotne izveštaje vi ste izveli zaključak da treba bombardovati Srbe, je l' tako, generale Smit?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Nisam izvukao zaključak na osnovu toga da sam imao suprotne izveštaje. Ja sam hteo da pomirim te izveštaje i tek sam nakon toga doneo svoju odluku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, još bih samo kod jednog dokumenta vam skrenuo pažnju, to je ovaj koji, ja ga imam ovde takođe dobijenog od suprotne strane. Ova stranica ima ERN 03082206 i samo ću jednu rečenicu da pročitam, piše "komentar ...

SUDIJA MEJ: Samo jedan trenutak. Pre nego što to uradite, recite nam šta je to iz čega čitate?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pravo da vam kažem, ovo se ne može tačno identifikovati jer sam dobio izvadak, ali sam ga dobio od suprotne strane, jer ovde ima dan, sat, viđeno sa ne znam kog, vrsta vatre, izvor vatre, pa onda ima mnogo toga nepoznatog, nepoznat, nepoznat i tako dalje ali ovo, ovo nosi, ovo je 19 strana tog šireg izveštaja iz čega mi je dat izvadak.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKović: Časni Sude ...

SUDIJA MEJ: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKović: Ako mogu da pomognem. To se nalazi, ja mislim da se to nalazi u tabulatoru 24, koji je priložen uz egzibit koji prati ovo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja želim da komentarišete samo ovu jednu rečenicu koja je stavljena, piše "komentar", dve tačke: "Vojni posmatrači UN-a ne mogu da potvrde koja je od zaraćenih strana ispalila ove projekte".

SUDIJA MEJ: Da vidimo da li to možemo da nađemo. Gospodine Najš, možete li da nam pomognete?

TUŽILAC NAJS: Ne ovog trenutka. Pokušavamo da prođemo to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: To je ERN 03082206 i pred kraj strane piše komentar, samo to piše od početka do tačke: "Vojni posmatrači UN-a ne mogu da potvrde koja je od zaraćenih strana ispalila ove projekte".

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časne sudije, to se sigurno nalazi u tabulatoru 24.

TUŽILAC NAJS: Tabulator 24, strana 14. Negde na trećini strane.

SUDIJA MEJ: Strana 14, tabulator 24. Ne vidim ništa ovde ispisano rukopisom.

TUŽILAC NAJS: Mislio sam broj strane ispisan rukom.

SUDIJA MEJ: A da, broj stranice ispisan rukom, da to možemo da nađemo. Možda možete da nam kažete gde se to nalazi na strani.

TUŽILAC NAJS: Na trećini strane, piše komentar.

SUDIJA MEJ: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, ovde isto stoji, generale Smit: "Vojni posmatrači UN-a ne mogu da potvrde koja je od zaraćenih strana ispalila ove projekte". A to je bio povod da se Srbi bombarduju. Možete li to da komentarišete?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: To nije bio izgovor za bombardovanje Srba. Ovo je izvještaj vojnih posmatrača UN-a, samo njihov izvještaj, dat u 00.00, pet minuta posle 00.00, 29. avgusta i kao što sam opisao, istraga se nastavila.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi kažete na strani 23, u pasusu 4 vaše izjave, što kažete da su to Srbi uradili i da ste tada u 14.13, 28. avgusta razgovarali s generalom Mladićem telefonom 10 minuta i obavestili ga da za sada sve činjenice koje su vam na raspolaganju ukazuju da je to bio napad njegove vojske. Pa koje su to činjenice tada bile na raspolaganju?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne sećam se precizno činjenica iz tog vremena. Mi smo već dobili prvobitne izveštaje posmatrača Ujedinjenih nacija i skupljali smo dodatne informacije i ne mogu sada da vam kažem precizno

šta mi je bilo pri ruci i na raspolaganju kada sam obavio taj telefonski razgovor.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A da li vas je u 18.23 istog dana general Mladić izvestio da rezultati njegove istrage govore da snage Vojske Republike Srpske nisu učestvovala u napadu na pijacu Markale?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ako je to vreme tog telefonskog razgovora, mi smo svakako imali telefonski razgovor u kojem je on to rekao, da.

SUDIJA KVON: To je paragraf 111, generale.

SVEDOK SMIT: Kojeg papira?

SUDIJA KVON: Vašeg. Vaše izjave na strani 22.

SVEDOK SMIT: Nemam izjavu pred sobom. Hvala vam. Naći ću u izjavi. Evo tu je. Negde sam ispustio, tu je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale, je li tačno da je tada srpska strana zatražila da formirate zajedničku komisiju od predstavnika UNPROFOR-a, Srba i Muslimana, koji bi ispitali ovaj slučaj?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali vi to niste želeli da uradite, je l' tako?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ja sam nameravao da uz pomoć svojih ljudi ustanovim šta se desilo. U toj fazi mi nije trebala zajednička istraga i dalje odlaganje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sećate se, pretpostavljam i našeg reagovanja, odnosno reagovanja Vlade Jugoslavije koja je najoštrije osudila masakr ovog civilnog stanovništva i zatražila detaljnu istragu i otkrivanje počinitelaca ovog zločina. Pretpostavljam da se i toga sećate.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, u stvari ne sećam se.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, uprkos tih zahteva i sa njihovih i sa naše strane i verovatno još sa nekih strana, vi ste došli do zaključka da je van svake razumne sumnje, da su to učinili Srbi i po onome šta ja ovde

imam u podacima, praktično 39 sati posle eksplozije granate je NATO počeo da bombarduje srpske položaje, je l' tako?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ponovo, nisam računao broj sati, ali da, to je bilo otprilike posle toliko vremena.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A koliko je trajala i šta je sve obuhvatala istraga posle koje je oficir UN-a za odnose sa javnošću u Sarajevu, Aleksandar Ivanko (Alexander Ivankov) izjavio da je komandant mirovnih snaga UN za BiH, general Rupert Smit, i ovde vas navodim: "Pošto se upoznao sa rezultatima istrage utvrdio van svake sumnje da je napad izveden sa položaja bosanskih Srba". Koliko je vremena trajala istraga do te izjave?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne sećam se.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tada ruski komandant Andrej Demurenko (Andrej Demurenko) izjavio "da određeni", njega citiram "tehnički aspekti jučerašnjeg incidenta u Sarajevu, ostavljaju prostor za ozbiljnu sumnju u pogledu verodostojnosti tvrdnje da su minobacačke granate na pijaci u Sarajevu ispaljene od strane Srba". Toga se sećate, pretpostavljam?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Sećam se da je on to uradio, ali se ne sećam tačno kad je to bilo, ni datuma, ni vremena.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa pošto kaže jučerašnji incident, onda je to svakako datum koji sledi taj dan, a tada je Demurenko po podacima koje ja ovde imam rekao, njega citiram: "Verovatnoća da se pogodi to mesto granatom je jedan prema milion". Da li se toga sećate?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne sećam se tog konkretnog citata, ali sećam se da je on javno izneo to svoje neslaganje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A gospođa Olbrajt (Madeleine Albright) je tada rekla: "Teško je verovati da bi jedna Vlada učinila tako nešto sopstvenom narodu pa i ako ne znamo" naglašavam "i ako ne znamo sve činjenice, čini se ipak da bosanski Srbi snose najveći deo odgovornosti", je l' tako?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Žao mi je, ne znam ...

SUDIJA MEJ: Generale, samo trenutak. General zaista ne može da bude odgovoran za to, niti može da odgovara na nešto šta je rekao neko drugi, kao što je na primer rekla gospođa državni sekretar o tom incidentu. On može da iznese svoje dokaze i može da nam kaže zašto je došao do zaključka

do kojeg je došao i on je to učinio, a ako želite da prezentirate neke druge dokaze, vi ćete imati priliku da to radite. Ali ja mislim da smo sad iscrpili tu temu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li ste bar čuli da su u septembru te godine ruski obaveštajni oficiri izneli u javnost da su zapadne službe organizovale bombardovanje civila 28. avgusta te godine na sarajevskoj pijaci Markale? Da li ste čuli za to?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, nikad nisam čuo za to.

SUDIJA MEJ: U slučaju da se sugerše da je to ono šta se desilo, da li postoji neki razlog da se smatra da se bilo šta slično desilo?

SVEDOK SMIT: Ja bih to smatrao neverovatnim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznato da je postojao neki plan koji se zvao "Ciklon 2" i da su ljudi ovog Rasima Delića, po onome šta je izbilo u javnosti, ispalili tu granatu s krova jedne susedne zgrade? Jeste čuli za te informacije koje su tada kružile?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne znam ništa o "Ciklonu 2", niti znam bilo šta o toj granati od 122 milimetra da je ispaljena sa susedne zgrade. Ja sam vam rekao da je ispaljivanje takve granate od 122 milimetra jako bučno, a niko nije čuo da je ispaljena takva granata.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U tome i jeste stvar, pošto nije bilo onog efekta fijuka granate, zar nije to bio dokaz da je nešto detonirano upravo na tlu?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne govorim o fijuku tokom putanje granate, govorim o ispaljivanju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro generale, Dejvid Bajnder (David Binder), urednik "Njujork Tajmsa" (The New York Times) i ekspert za Balkan napisao je u časopisu "Nejšn" (The Nation), 2. oktobra 1995. godine, ja njega citiram: "Ključni UN izveštaj povodom masakra na pijaci je klasifikovan kao tajna, ali četiri stručnjaka, jedan Rus, jedan kanadski, dva američka, izrazili su osnovanu ...

SUDIJA MEJ: Mislim da smo čuli mnogo o gledištima gospodina Bajndera. Mislim da nas to neće nigde odvesti. I nisam ni siguran da je on bio urednik "Njujork Tajmsa", možda je i bio, ali dosta smo čuli o njemu. Da li imate nešto drugo šta želite da iznesete, gospodine Miloševiću?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je tačno da je u izjavi nemačkoj novinskoj agenciji "DPA" (DPA) 6. juna 1996. godine Jasuši Akaši, koji je u vreme ovih događaja bio šef misije UN-a, istakao da postojanje tajnog izveštaja zapravo nikada nije bilo tajna? Da je bio nekakav tajni izveštaj koji su imale Ujedinjene nacije u junu 1996. godine i u kome je pisalo ...

SUDIJA MEJ: Svedok ne može da zna ništa o tajnom izveštaju UN-a. Generale, da li ste vi naišli na bilo kakve tajne izveštaje u to vreme?

SVEDOK SMIT: Ne, nikad nisam čuo za tu izjavu nemačkoj agenciji niti znam o čemu se govori.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, generale, da li vam je poznat stav generala Čarlsa Bojda (Charles Boyd), njega verovatno znate, bio je zamjenik komandanta, vrhovnog komandanta američkih snaga u Evropi. On je u časopisu "Forin Afers" (Foreign Affairs) za septembar-oktobar 1995. godine napisao: "Neke od patnji grada su u stvari nametnute od strane akcija sarajevske vlade. Vladini vojnici su na primer granatirali sarajevski aerodrom koji je bio glavna linija snabdevanja grada. Štampa i neke vlade, uključujući i onu iz Sjedinjenih Američkih Država (United States of America), obično su pripisivali ovakvu vatru Srbima, ali nema sumnje da su muslimanske snage smatrale da je u njihovom interesu da granatiraju prijateljske ciljeve".

SUDIJA MEJ: U redu. Svedok može da se bavi ovakvim sugestijama, pošto je u to vreme bio tamo. Ono šta se iznosi je da, prvo, neke od patnji u Sarajevu, mislim da se na to misli, je počinila Vlada Bosne i Hercegovine. Generale, da li se slažete sa tom tvrdnjom ili ne?

SVEDOK SMIT: Ja mogu samo da dodam da ne prepoznajem taj izveštaj generala Čarlsa Bojda. On nije imao nikakve veze sa mnom ili mojom komandom i nije ni bio ni blizu Sarajeva. Bilo je mnogo glasina i ja znam da je bilo samonametnutih teškoća, granatiranja i slično. Nikad nisam uspeo da ustanovim bilo kakvu istinu u bilo kojoj od tih glasina, ni jednom prilikom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, generale, da li znate da je na primer Bernar Voker (Bernard Walker), novinar prvog kanala francuske televizije dve godine posle masakra na sarajevskoj pijaci, kad je objavio vest "Muslimanska vojska pucala na svoj narod kako bi isprovocirala intervenciju Zapada" pa su ga zato tužili, on dobio taj sudski proces, jer ...

SUDIJA MEJ: Gledajte, ono šta je gospodin Voker ili bilo ko drugi rekao u novinama dve godine posle događaja nije nešto čime bi mogao da se bavi ovaj svedok. On može da se bavi samo onim šta je on rekao ili video u vreme kada se to dešavalo i šta je zaključio. Vi iznosite, koliko sam ja shvatio, da je to bilo rezultat bombardovanja, odnosno granatiranja od strane muslimanske vlade na njihov vlastiti narod. Svedok je dao svoj odgovor zašto je on, koji je bio tamo u to vreme, zaključio drugačije. Gledišta drugih ljudi tamo ili na nekom drugom mestu, to je nešto o čemu svedok ne može da govori, on ne može da nastavi da ponavlja ono šta je već rekao. On je dao svoje svedočenje. Vi možete da pozovete gospodina Vokera ako on ima bilo šta korisno da kaže o tome šta se desilo u to vreme, onda on može da nam iznese dokaze i mi ćemo naravno to da saslušamo. Dakle, vi njega možete da pozvete, ali ono o čemu sam ja govorio kada sam rekao da ne trošite uzalud vreme je da mi stalno ponavljamo istu stvar. To ne pomaže Sudu, a vi samo uzalud trošite vreme koje treba da iskoristite. Najveći deo ovog sata se bavimo ovom istom temom. Ako imate nešto drugo da iznesete pred ovog svedoka, bolje da to uradite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa ovo je jedna vrlo važna tema, Markale su postale simbol jedne prevare, gospodine Mej i ja sam siguran da ćemo to i dokazati. Ja želim samo da pitam generala Rouza, generale, je li vam poznat citat francuskog predsednika Fransoa Miterana (Francois Mitterrand), koji je upravo objavio ovaj novinar koga sam pomenuo, gde Miteran kaže ...

SUDIJA MEJ: Ne, ne, ne. Da li to ima neke veze sa ovim svedokom, gledište predsednika Miterana? Kakve to veze ima sa ovim svedokom?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: To nije, to nije gledište, nego informacija, ja citiram predsednika Miterana, kaže: "Pre nekoliko dana gospodin Butros Gali (Boutros Boutros-Gali) mi je rekao da je siguran da je projektil koji je pao na sarajevsku pijacu Markale bio muslimanska provokacija", to Miteran ...

SUDIJA MEJ: Da, da, čuli smo to, čuli smo to. Možete da pozvete gospodina Butrosa Galija u dogledno vreme. Dajte da pređemo na neku drugu temu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Mej, neću se više baviti ovom temom. Generale Rouz (Michael Rose), vi svedočite o ...

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Smit.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale Smit ...

SUDIJA KVON: Smit.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Obojica su Englezi pa sam napravio, zaista nenamerno, grešku. Generale Smit ...

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Shvatam da svi izgledamo slično.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 1995. godina o kojoj vi govorite, bila je godina, nadam se da ćete se s tim složiti, najintenzivnijih napora da se postigne mir, je l' tako?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Bili su intenzivni napori da se postigne mir tokom 1995. godine, da, tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Naravno, kada je reč o Jugoslaviji, kada je reč o Srbiji i meni lično, ti napori traju od samog početka konflikta, valjda to znate?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste u svojoj izjavi stidljivo pomenuli i Dejton. Znae u Dejtonu je konačno završen rat, je l' tako?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pošto ste pomenuli Dejton sada u glavnom ispitivanju, pitao vas je gospodin Najs kakav je bio moj uticaj, vi ste me povezali sa dva događaja. Rekli ste u vezi sa taocima, bilo je oko 400 talaca tada uzeto i u vezi sa Dejtonom, je l' tako, generale Smit?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: To su bila dva primera koja sam ja naveo, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da. Pa pretpostavljam da nećete osporiti da je i u pogledu tih primera i mnogih primera, nastojanje Srbije i moje

lično bilo da se postigne neki željeni, potreban svima i koristan cilj. I kad je reč o oslobađanju talaca i kad je reč o potpisivanju mira u Dejtonu, o postizanju mirovnog sporazuma.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, vi ste doprineli tim rezultatima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali ja shvatam da gospodin Najš to uzima, upravo to zalaganje i te rezultate u postizanju mira ili oslobađanju talaca, kao dokaz kako ja kontrolišem vojsku druge države. Da li vam se to čini logično?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: To je pitanje za gospodina Najša, ne za mene.

SUDIJA MEJ: Možete da pitate gospodina Najša ako želite.

SVEDOK SMIT: Na gospodinu Najšu je da na to odgovori, ne na meni.

SUDIJA MEJ: Mislim da se za vas, generale, pitanje može preformulisati na sledeći način. Da li ste vi videli bilo kakve dokaze da je optuženi kontrolisao vojsku bosanskih Srba na bilo koji način ili da je imao bilo kakav uticaj nad njima?

SVEDOK SMIT: Kako smo to videli u direktivama izdatim od strane Karadžića, takvu vrstu uticaja nisam video, takvo usmeravanje vojske bosanskih Srba, ali sam video uticaj i kontrolu i naveo sam primere i takođe primer posle događaja u Srebrenici.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E pa ako ste već došli do toga, napraviću jedan, jednu, jedan samo kratak osvrt na ovaj jedan sastanak. Vi ste bili na jednom sastanku kod mene, je l' tako, generale Smit?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Čak se sećam kad smo sedeli napolju da ste savetovali da se neko drvo poseče jer ste znali da je, da, da nešto nije u redu s njim. Sećam se tog našeg razgovora.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sećam se da vam je sugestija bila dobronamerna, da. Da ne bi pokvarila neko drugo uz njega. E pa evo šta piše,

ja sam inače naveo reference ovog izveštaja Jasušija Akašija da bi mogli na drugoj strani koja ima sva moguća dokumenta na raspolaganju, dobijemo original, to broj Z 1.175 od 17. jula 1995. godine, predmet: Sastanak u Beogradu, upućen Ananu, a informativno Stoltenbergu od Akašija, u kome Akaši, kaže: "Gospodin Karl Bilt, gospodin Torvald Stoltenberg i ja", to jest Akaši "sreli smo se u Beogradu sa predsednikom Miloševićem u nedelju, 15. jula", dakle Bilt, Stoltenberg i Akaši sreli se u nedelju, 15. jula. "Bio sam u društvu sa generalom Rupertom Smitom. Milošević je na zahtev Bilta odobrio prisustvo generala Mladića na sastanku. Mladić i Smit su imali bilateralnu diskusiju. Uprkos njihovim neslaganjima po nekim pitanjima, sastanak je ponovo uspostavio dijalog između dvojice generala. Tokom sastanka postignut je neformalni sporazum o brojnim pitanjima između dva generala, koja bi trebalo da budu potvrđena na sastanku zakazanom za 19. juli". Dakle, generale, iz onoga šta je meni govorio Akaši, a Akaši je zajedno sa mnom nastojao da postigne sve šta je moguće da se postigne mir, bili su poremećeni odnosi između vas i generala Mladića, je l' tako, generale Smit?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I onda je bila ideja da se vi nekako opet sastanete i da ponovo uđete u nekakav dijalog, u nekakve odnose u kojima može da se ostvari potrebna saradnja između komandanta Vojske Republike Srpske i komandanta UN snaga, odnosno vas, u Bosni i Hercegovini, je l' tako, generale?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: To je svakako bila jedna od posledica, ali to je više bilo zbog toga da se pozabavimo događajima posle Srebrenice nego da napredujemo u pravcu mirovnog sporazuma.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali zar nije, generale, da idemo *in medias res*, zar nije upravo ovaj izveštaj i ovaj sastanak najbolji dokaz da tog 15. jula niko od nas prisutnih, uključujući i generala Mladića, nije ništa znao ni o kakvom pokolju u okolini Srebrenice? Pa valjda bi to onda morao da bude onda predmet naše, našeg razgovora, valjda bi neko o nečem tako drastičnom pomenuo bar jednu reč? Niko od nas nije imao ni najmanju ideju o tome da je tamo došlo do nekakvog zločina, pokolja, ubistva velikog broja ljudi.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, ja nisam našao nikakve dokaze toga, uopšte.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Naravno, niko od nas tada tog 15. jula ni pojma nije imao šta se moglo događati u Srebrenici tada ...

SUDIJA MEJ: Svedok je odgovorio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pogledajte šta se vi dogovarate 17. jula, to, to sam sad gledao kad je gospodin Najs ukazao na ovaj tabulator, mislim da je to 21. To je baš vidim ovde sastavljeno na engleskom, to je posledica ovog sastanka u Dobanovcima, gde sam ja, kao što Akaši kaže, na molbu Karla Bilta pomogao da se vi i Mladić ponovo sretnete i razgovarate, evo ga ovde: "Sporazum između generala Smita i generala Mladića. Dve strane su se složile oko sledećeg: da obezbede pristup predstavnicima Međunarodnog komiteta crvenog krsta na prijemne tačke do kraja 20. jula, da obezbede vojnicima holandskog bataljona da napuste Bratunac sa svojim ličnim stvarima i malim oružjem 15. jula 1995. godine, da obezbede predstavnicima UNHCR-a da posete Srebrenicu, takođe da propuste konvoje humanitarne pomoći kako bi iz Beograda kroz Ljuboviju i Bratunac ušli u Srebrenicu". Kao što vidite, iz Beograda su išli humanitarni konvoji u Bosnu, i to je takođe bila, kako bih rekao, uloga naša da i to pomognemo. Tu se formirali, tu išli, tu išli da pomažu. Onda kažete: "Pozitivan odgovor će biti dat na zahtev za logističke konvoje koji će biti dodeljeni UNPROFOR-u u Potočarima, u pravcu Žepe, Goražda i Sarajeva. Maršrute konvoja će biti do Žepe iz Beograda kroz Višegrad i Rogaticu. U Goražde iz Beograda kroz Višegrad, u Sarajevo iz Kiseljaka kroz Kobiljaču" i onda se kaže: "Za sada svi konvoji moraju da poštuju raniji sporazum i uobičajeni postupak. Namera obe strane je da se normalizuje ponovno snabdevanje UNPROFOR-a". Peta tačka: "Pozitivan odgovor će biti dat na zahtev UNPROFOR-a za rotaciju snaga u Goraždu i Sarajevu". Pa onda sledeća: "Pozitivan odgovor će biti dat na zahtev UNHCR-a za konvoje humanitarne pomoći. U skladu sa procenjenim potrebama za Goražde, Sarajevo, kao i za Žepu i Srebrenicu, konvoj za Sarajevo će ići u pratnji dva vozila UNPROFOR-a". Pa onda se kaže: "Da se obezbedi zamena UNPROFOR-a, uključujući svo vojno i civilno osoblje, do 30 lokalnog osoblja zaposlenog u Potočarima, da pređu u Potočare sa vozilima i opremom, preko Ljubovije". Ljubovija je u Srbiji, znači vi tražite da oni mogu da izađu kroz Srbiju, "do kraja sedmice u skladu sa sledećom naredbom o izlasku o zameni" i onda pod A kaže: "Izvlačenje, evakuacija ranjenih Muslimana iz Potočara, kao i iz bolnice u Bratuncu i evakuacija žena, dece i starijih Muslimana, onih koji žele da odu" i onda "I premeštanje

UNPROFOR-a treba da počne 21. jula". Onda se govori o snabdevanju vođom Sarajeva i kaže se: "Gore pomenuti pozitivni koraci biće ostvareni da bi se dao konkretan i pozitivan doprinos mirovnom procesu i takođe da bi se obezbedio pravičan i nepristrasan tretman svih strana i isto tako tretman lokalnog osoblja zaposlenog u UNPROFOR-u od strane obe strane" i potpisali general Rupert Smit i general Ratko Mladić 19. jula. Dakle, taj sastanak, jedini koji pominjete i na kome je ukazana pomoć da se vi ponovo sastanete, a što se tiče Stoltenberga i Akašija, to je jedan od bezbroj sastanaka koje sam ja s njima imao u istom cilju, dakle, postizanja mira. Vi ste bili na tom jednom koji je bio sastanak na kome niko nije imao ni najmanju ideju o tome šta se dogodilo tamo ili šta se događa u, u Srebrenici ...

SUDIJA MEJ: Postavite pitanje, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Postaviću, gospodine Mej, je li to bar jasno iz ovoga, generale Smit?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne. Ja ponavljam da ja nisam znao da je došlo do masakra u Srebrenici, ja sam i dalje tražio da se pristup Međunarodnom komitetu crvenog krsta, ali to što ja nisam znao, uopšte ne znači da vi ili gospodin Mladić niste znali. I samo zato što ja nisam postavio pitanje, vi niste morali da načnete tu temu, niti general Mladić. Ja uopšte ne vidim ništa što ide u prilog tome. Čak šta više, to mi pokazuje da sam ja video direktnu vezu između vas i generala Mladića, da su ovi konvoji mogli da krenu i da sam ja mogao sa Mladićem da govorim o tome i da budem siguran da će ti konvoji proći kroz srpsku teritoriju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U tome i jeste bila pomoć Srbije i moja lično da omogućimo da humanitarna pomoć ide i da se zalažemo da sve bude otvoreno za pristup UNPROFOR-a i Međunarodnog crvenog krsta i Komesarijata za izbeglice, šta je bilo inače neprekidno predmet naših zalaganja. Pa valjda o tome to znate.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Međunarodni komitet crvenog krsta nije dobio dozvolu da prođe.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa ja vidim da se ovde pominje na početku ICRC.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Samo zato što je sklopljen taj sporazum, ali taj sporazum nije bio poštovan. Međunarodni komitet crvenog krsta nije dobio

pristup tim područjima iz tog jednostavnog razloga, šta sada svi znamo, jer su svi ljudi tamo bili pobijeni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je, na žalost, naknadno saznato. A vi verujete da je Mladić, na primer, u to vreme kad je s vama tamo pregovarao, znao da je neko pobio te ljude?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na osnovu čega, generale? Da li, da li verujete da, vi ste upoznali Mladića, pretpostavljam, dosta dobro. Imali ste bezbroj sastanaka s njim, je l' tako?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Sretao sam se sa njim, ali mislim da ga ne poznajem dobro.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko ste se puta sreli s Mladićem?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Pa ne više od 10 puta godišnje, kad bi se sve sabralo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, 10 puta i vodili ste razgovore uvek, pretpostavljam, po nekoliko sati.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, nisu svi susreti toliko dugo trajali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, recite mi iz vašeg utiska o generalu Mladiću, da li možete da pretpostavite da bi vojnička čast dozvolila generalu Mladiću da toleriše nešto tako kao što je ubijanje ratnih zarobljenika ili civila ili nešto tako nečasno?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li imate ikakav, ikakvo saznanje o tome da je jednu takvu nečasnú stvar mogao narediti general Mladić?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Nemam nikakvih dokaza da je on to naredio, ali on jeste bio komandant i ja verujem da je on znao šta se događalo na području na kom je on komandovao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale Smit, vi ste bili zamenik komandanta NATO-a kad je bombardovana Jugoslavija, je l' tako?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li vam poznato da su NATO avioni bombardovali kolone izbeglica, da su bombardovali kinesku ambasadu, da su bombardovali autobuse i vozove ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Jedno po jedno pitanje. Svedok može da svedoči samo o onom vremenskom periodu koji je proveo u Sarajevu. Tokom tog vremena, generale, da li su bombardovane kolone izbeglica?

SVEDOK SMIT: Dok sam ja bio u Sarajevu, ne.

SUDIJA MEJ: Ono šta se desilo kasnije, a o tome smo dosta čuli u ovom postupku, nije nešto o čemu može ovaj svedok da svedoči. Imamo drugih svedoka koji o tome mogu da svedoče. Vi sada govorite o događajima iz 1999. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, svedok je rekao da je Mladić nešto morao znati jer je komandovao, a ja pitam svedoka, pošto je on komandovao 1999. godine, je li on znao i morao znati da se bombarduju kolone civila, autobusi, bolnice, kineska ambasada, radio televizija Srbije i tako dalje ...

SUDIJA MEJ: Ne, ne, to je potpuno irelevantno. On je već odgovorio na ono pitanje koje se tiče generala Mladića i ja sam mu dozvolio da to uradi, iako je bilo diskutabilno da li je on bio prava osoba da odgovori na to. Na nama je da mi odlučimo, mi rešimo da li je Mladić znao nešto o tome šta se događalo, da li je on to naredio ili ne, a ova periferna pitanja uopšte nisu relevantna.

SUDIJA KVON: Samo trenutak. Generale, ja sam primetio da vi niste odgovorili na pitanje kad vas je optuženi pitao na osnovu čega vi smatrate da je Mladić trebalo da zna šta se događalo u Srebrenici. Možete li da nam to kažete, molim vas?

SVEDOK SMIT: On je bio tamo i on je bio komandant te vojske.

SUDIJA KVON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je Mladić bio tamo kad su izvršeni

zločini u Srebrenici ili je bio tamo kad je vođen rat u okolini Srebrenice i kad su bili sukobi u okolini Srebrenice i zauzimanja Srebrenice? Da li vi imate podatke da je Mladić bio tamo i kad su ovi, kako smo nastojali da vidimo ovde, plaćenici pobili nedužne ljude, da je Mladić bio tamo i da je on komandovao?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Mladić je bio komandant snaga tamo tokom celog vremenskog perioda. On je sigurno bio tamo u vreme napada i odmah posle toga. Ja ne znam kad je napustio to područje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne znam ni ja, ali svako ko ga poznaje zna da on nikad ne bi dozvolio da se ubijaju ratni zarobljenici i civili ...

SUDIJA MEJ: To je samo vaša tvrdnja. Mi ćemo u vezi toga morati da donesemo odluku na osnovu dokaznih predmeta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pošto ste govorili o vezama Jugoslavije sa Republikom Srpskom, što je naravno bilo, tačno je da smo im pomagali, da li ste vi znali za ikakav lanac komande koji je postojao između Jugoslavije i Republike Srpske? To je bila druga zemlja, druga država. Oni su imali svoje sopstveno rukovodstvo, imali su svoju vrhovnu komandu i slično. Kakav, osim uticaja koji smo vršili da se postigne mir, kakav smo mi to drugi uticaj uopšte vršili ili mogli vršiti na, na Republiku Srpsku. Je li imate vi bilo kakav podatak o tome?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Vojni primeri koje sam naveo su protivvazдушna odbrana i drugi primer je to što ste vi plaćali više oficire.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale Smit, kad govorite o protivvazdušnoj odbrani, govorite o razmeni informacija, je li tako?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Pošto je ceo sistem povezan, da onda dolazi i do razmene informacija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači o razmeni informacija, a ne ni o kakvom ispaljivanju nikakvih projektila, nego razmene informacija. Samo to da rasčistimo. To je to što vi kažete protivvazдушna odbrana.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, ja ne govorim o tome. Govorim o celom sistemu koji uključuje i ispaljivanje projektila.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A je l' imate vi bilo kakav podatak da je bilo kakav projektil sa teritorije Jugoslavije ispaljen?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, ja nisam rekao da su oni nužno bili ispaljeni iz Srbije, ja samo kažem da je sve to zajedno bio jedan sistem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Informisanja o stanju u vazдушnom prostoru, je l' tako?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Sistem protivvazdušne odbrane uključuje i podsistem, a to je sistem posmatranja koji vi opisujete, ali sve to zajedno je jedna celina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a što se tiče te pomoći koju smo pružali u vidu plata za oficire, to uopšte nije nikakva tajna i to, da li to po vama znači da su oni bili na neki način pod našom komandom? Oni su bili oficiri Vojske Republike Srpske. Ne bi imali od čega da žive da im nismo pružali tu pomoć.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Osoba koja potpisuje ček je obično osoba koja je na vrhu lanca komandovanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, onda je verovatno naša personalna uprava bila na vrhu lanca komandovanja. Ako bi to onda bio zaključak, taj bi zaključak zaista bio apsurd. Dakle, pomenuli ste taoce i Dejton. Gospodin Najs je sugerirao da je na nas u Jugoslaviji vršen pritisak, šta nije tačno. Mi smo po svojoj savesti i svojom voljom nastojali da se ti taoци oslobode i to su pisale sve novine i javno zauzimali stavove o tome. Je l' vam to poznato ili ne, generale Smit? Ko je to vršio pritisak na nas? Kao da smo mi uhapsili te taoce, pa onda pritisak da ih oslobodimo, naprotiv. Ovde se jedno naše zalaganje da se ljudi oslobode uzima kao dokaz da smo mi maltene počinili neki zločin. Je l' tako, gospodine Smit?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, vi ste izvršili pritisak koji je doveo do toga da se onda puste ovi taoци.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sećate li se javnih izjava i mojih i Vlade Srbije da se ljudi moraju da puste, da su ljudi iz Ujedinjenih nacija došli tamo na veru, da pomognu miru, da je nedopustivo da ih bilo ko na bilo kakav način zadrži, tretira, ograničava i predstavi bilo kakvu pretnju prema njima, jer su oni na bazi tog našeg zalaganja, koje je bilo i jedna velika javna kampanja i naš pritisak, pušteni. Je l' tako, generale Smit?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ja se ne sećam tih izjava.

SUDIJA MEJ: Sad je vreme za pauzu. Gospodine Miloševiću, daćemo vam da iskoristite i preostalo vreme koliko je svedok ovde za unakrsno ispitivanje, a gospodine Tapušковиću, bojim se da nećemo imati vremena za vas danas.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časne sudije, ja ne znam šta će gospodin Milošević stići da pita. Pre neki dan je ipak došlo do jednog produženja. Ja mislim da bi Sud trebao da mi dopusti, ako bude preostalo nešto što ne bude rasčistio Slobodan Milošević, da i ja pitam. Pre neko dan je gospodin Kej (Kay) ostao i pola sata duže. Ja mislim da bi i meni trebali da dopustite. Možda i ne budem imao pitanja. Ali se radi zaista o ...

SUDIJA MEJ: Da, svakako, ali danas nemamo vremena. Kao što znate, ovde zaseda jedno drugo Pretresno veće popodne, prema tome mi ćemo ljubazno da vas zamolimo da prepustite vaše vreme gospodinu Miloševiću, sem ukoliko on želi da vam da nešto svog vremena.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Pa ja ne želim da komentarišem to, to vi odlučujete, naravno. Ja mislim da je ovo tako bitan svedok da zaista ima vrlo mnogo stvari kojima bi trebalo da se bavimo. U vašem je interesu da vi to sagledate, a vi ćete odlučiti. Mogu ja i da ne pitam, naravno.

SUDIJA MEJ: Da, svakako. Sada pravimo pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, generale Smit, pošto ste vi uzeli te primere, taoce Dejtona, ima ih mnogo drugih, da li ste vi upoznati sa svim naporima Srbije i Jugoslavije i mojim ličnim da se postigne mir, odnosno da se što pre zaustavi taj rat u Bosni i Hercegovini?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Mislim da nisam upoznat sa svim vašim naporima, ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, vi ste, vi ste komunicirali, saradivali neposredno sa Jasušijem Akašijem, sa Torvaldom Stoltenbergom, je li tako?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, oni su bili oni koji su davali političke direktive u štabu UN-a, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali i oni su ljudi koji su neposredno učestvovali u mirovnom procesu, u mirovnim operacijama i s kojima sam se ja često sretao. To vam je valjda poznato?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi, na primer, evo da li možete da komentarišete ovu izjavu Stoltenberga od 12. decembra 1995. godine u Oslu (Oslo), citiram ga: "Da je predsednik Milošević odigrao ključnu ulogu u mirovnom procesu u prethodnoj Jugoslaviji". To na osnovu jednog primera ili na osnovu višegodišnjeg angažovanja koje uključuje angažovanje Stoltenberga.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ja nemam predstave o kontekstu, niti o tome zašto je on to izjavio i ja to nisam ranije čuo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Poznato vam je da je da je Jasuši Akaši na oproštajnoj konferenciji za novinare 23. oktobra 1995. godine posebno odao priznanje angažovanju i aktivnoj ulozi mojoj tokom celog perioda mirovnog procesa. On se upravo tako izrazio.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Nisam to znao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li se sećate izjave vašeg ministra Malkoma Rifkina (Malcolm Rifkin) u Beogradu 17. septembra, kad je rekao da je Jugoslavija presudno uticala na ubrzanje mirovnog procesa?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Opet moram da vam kažem, nisam bio tamo. Možda je on to izjavio. Ja to nisam čuo i vi ste prvi koji mi o tome nešto kaže.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, generale Smit. A recite mi, molim vas, da li se sećate posete Kartera (Jimmy Carter) u decembru 1994. godine? To je pred vaš dolazak u Bosnu i Hercegovinu, gde je takođe bilo reči upravo o tome da Jugoslavija, Srbija, ja lično podržavamo mirovne planove, odnosno nastojimo da se postigne mir u Bosni i Hercegovini.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Sećam se da je bivši predsednik Karter došao u posetu u decembru 1994. godine, ali kao što ste i vi sami rekli, ja nisam bio tamo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A sećate li se posete Herda (Douglas Herd) i Žipea (Alain Juppe), britanskog i francuskog ministara, tadašnjih, inostranih poslova, u decembru 1994. godine, upravo u funkciji mirovnog plana i velike podrške koju je Jugoslavija davala? Čak oni i citiraju moje reči „Mirno rešenje putem pregovora, jedina je alternativa“?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne sećam se toga. Ne sećam se te prilike.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sećate li se 1995. godine posete Kontakt grupe (Contact Group) Beogradu, gde takođe oni dobijaju podršku za mirovni plan? To je april 1995. godine, 11 april 1995. godine.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne sećam se toga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vi se ne sećate ničega, izgleda, od ovoga što, a sećate li se, sećate li se ...

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Nisam bio tamo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sećate li se, na primer, mog pisma Aliji Izetbegoviću 1. avgusta 1995. godine? To je dakle u centru, u žiži zbivanja o kojima vi svedočite. Tada smo prihvatili jednu čitavu muslimansku brigadu da pređe Drinu, da spase život. Ja njemu pišem: "Vaši vojnici nisu ovde dočekani ovde kao neprijatelji, već kao ljudi, komšije, koje, koje su okolnosti gurnule u vikor ratne tragedije protiv njihove volje". Govorim o tome da "Vi dobro znate da smo u Jugoslaviji pružili gostoprimstvo stotinama hiljada izbeglica", 70.000 su bili muslimanske izbeglice iz Bosne i Hercegovine, uzgred budi rečeno. I onda mu govorim: "Više hrabrosti i snage treba za odluku da se zaključi mir nego da se nastavi rat. I ja vas molim da donesete odluku u interesu sopstvenog naroda, za mir." A obraćam se isto tako istim pismom i generalu Mladiću i rukovodstvu Republike Srpske da prekinu rat i odmah zaključe prekid neprijateljstava sa predstavnicima vaše armije, pa upućujem to pismo i generalu Mladiću. Sećate li se toga?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, ne sećam se. Predsednik Izetbegović mi nije pokazivao svoju prepisku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vi ste pratili sve operacije Vojske Republike Srpske i Armije Bosne i Hercegovine. Da li vi smatrate, sobzirom na raspored koji je imala Vojska Republike Srpske u to vreme, sobzirom na etnički sastav Bosne i Hercegovine, evo pogledajte ovde ovu mapu koja pokazuje plavo Srbe, zeleno Muslimane, narandžasto Hrvate, crveno ostale i tako dalje, to je popis iz 1991. godine, znači pre rata. Da li se možemo složiti, generale Smit, da ta Vojska Republike Srpske na tim teritorijama ne može da se smatra agresorskom? Jer ne može da bude agresor na sopstvenoj teritoriji. Sve drugo je puka propaganda, medijska i politička neistina.

SUDIJA MEJ: To nije nešto na šta bi ovaj svedok uopšte mogao da odgovori. Šta želite njega da pitate o ovoj karti? Ovde je bio prikazan etnički sastav stanovništva. Mi smo videli tu kartu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali se to vidi, pa i vidi se kako su raspoređeni na teritoriji. Može li se vojska koja je na toj teritoriji i koja predstavlja upravo taj narod koji živi na toj teritoriji smatrati agresorskom na bilo koji način?

SUDIJA MEJ: Ja ne znam čak ni šta to znači, ali to svakako nije pitanje na koje može da odgovori ovaj svedok. Ovaj svedok može da kaže samo šta je čuo i video u ono vreme. Da li je to relevantno, o tome ćemo mi morati da odlučimo. Da li želite da ga pitate nešto drugo, nešto o tome? Vi hoćete da kažete da je bilo jako puno Srba u Bosni i da su oni bili u određenim područjima. Mi to možemo i sami da vidimo. Da li postoji još nešto drugo šta želite da iznesete pred ovog svedoka, o stvarima kojima se on bavio kao general?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pošto je general, on zna da je ta vojska branila svoja područja na kojima je živela. Raspored iz popisa ...

SUDIJA MEJ: Čekajte, hajde da stanemo ovde i da vidimo da li svedok može nešto o tome da nam kaže. Ono šta mi se čini da se ovde tvrdi i potkrepljuje ovom kartom, vi mi generale, molim vas, kažite da li se vama činilo da je vojska bosanskih Srba branila područja gde se nalazila, gde je živela? Da li su to bile operacije u koje je bila uključena ta vojska?

SVEDOK SMIT: Časni Sude, ovo je karta stanovništva iz 1991. godine, karta o rasprostranjenosti stanovništva 1991. godine, a ne 1995. godine. Ona ne prikazuje vojnu situaciju 1995. godine. Opštine, biračke jedinice na toj karti su zapravo, zapravo prikazuju samo većinsko stanovništvo, a ne pokazuju kako je bilo stvarno stanje izmešanosti stanovništva. Prema tome, ja ne mogu ništa da kažem o tome, jer ovo nije vojna karta, niti se bavi vojnim dejstvima 1995. godine, a to je četiri godine posle završetka popisa stanovništva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, generale Smit. Da li je li vama poznato da je tada kada ste vi bili u Bosni i Hercegovini, Armija Bosne i Hercegovine, kako se zvanično zvala, te 1995. godine imala oko 270.000 ljudi, je li tako?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Uopšte se ne sećam broja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li vam je poznato da su tada, 1995. godine, oni pripremali onu takozvanu čuvenu prolećnu ofanzivu, koja je veoma brinula Vojsku Republike Srpske?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Video sam kako izvode niz operacija početkom godine. Ne znam da li ste na to mislili, ali video sam te napade kako se izvode. Oprostite, da li ste me čuli? Da li treba da ponovim?

SUDIJA MEJ: Ne, čuli smo.

SVEDOK SMIT: Dakle, video sam kako se izvode napadi početkom prve polovine te godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, je li vam poznato da je u toj prvoj polovini te godine bilo čak postignuto i jedno primirje?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da. Tako je počela godina, sporazumom o obustavi neprijateljstva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li se sećate da su ne čekajući istek primirja, koje je trebalo, koje je bilo planirano da se produžava, ali prvo je bilo već dogovoreno do kraja aprila, dakle ne čekajući istek tog primirja, snagama, muslimanskim snagama je naređeno da pređu u ofanzivu na Majevici, Ozrenu, Vlašiću? A onda kasnije ofanzive iz pravca Tuzle i Kljadnja. Sećate li se toga?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Sećam se, ali morao bih da pogledam kartu da bih se podsetio kako su se zvala ta mesta, ali sećam se napada. Sećam se bar dva napada u tom periodu, drugi je bio u okolini Tuzle. Ukoliko se dobro sećam, prvi je bio na zapadnoj strani, otprilike na pola puta u tom džepu, ali bih morao sada da pogledam kartu da bi se podsetio tačne lokacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da ne idemo onda u te detalje oko lokacija, je li nesporno da su u stvari muslimanske snage prekršile primirje i ponovo započele napade na Vojsku Republike Srpske, a ne da je Vojska Republike Srpske prekršila primirje i napala na muslimanske snage?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: U tim prilikama su muslimanske snage napdale, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A sećate li se, recimo, da je 20. marta 1995. godine predstavnik UN-a za mirovne operacije, Fred Ekart (Fred Eckhardt), izjavio u Njujorku da je od potpisivanja prekida vatre, početkom 1995. godine, od strane zaraćenih strana u Bosni i Hercegovini, prekid vatre najozbiljnije prekršen na području severoistočno od Tuzle? U stvari: "Vojska bosanskih Muslimana preduzela ofanzivu širokih razmera protiv Vojske Republike Srpske", sećate li se toga? Tada ste vi bili komandant.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne sećam se izjave gospodina Ekarta. Sećam se ovog napada i već sam ga spominjao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa da li je onda i ova operacija, ja govorim o operacijama oko Srebrenice, ne ulazim u zločin protiv ratnih zarobljenika ili civila, jer to je nešto što treba zaista raščistiti, ali i to u kontekstu vojnih operacija i vojne situacije u Bosni iz tog vremena.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne shvatam vaše pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da preciziram pitanje. Da li su zaštićene zone, dakle Srebrenica i Žepa u istočnoj Bosni od strane Muslimana korišćene za ofanzivna dejstva na čitavo to srpsko okruženje oko njih?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Njih su koristili kao bazu za izvođenje operacija na srpskoj teritoriji. Snage koje su se nalazile unutar enklava nisu bile dovoljno jake da vodile operacije protiv celokupne teritorije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znete li koliko je bilo srpskih žrtava na toj srpskoj teritoriji i okolo, upravo dejstvima iz tih zaštićenih zona?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, ali se sećam da je bilo žrtava. Znam da je bilo žrtava.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U vreme kad je bila ta operacija oko Srebrenice tamo je bio holandski bataljon, je li tako?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Koliko se ja sećam, kada sam ja stigao tamo je bio kanadski bataljon, a onda su Holanđani preuzeli. Ali možda griješim u jednoj ili dvije nedelje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam se čini da su kritike koje su upućene holandskom bataljonu, sobzirom da to čak nije bio ni pun bataljon, već prilično jedna slaba formacija, potpuno neosnovane, jer holandski bataljon kao jedinica nije bio u stanju da spreči sukobe između srpskih snaga i muslimanskih snaga na toj teritoriji?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne shvatam kakve su to bile kritike, pa ne mogu komentarisati o nečemu što ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Bilo je mnogo optužbi na račun tog holandskog bataljona, koliko sam ja video u štampi. Meni se čini da su te kritike bile neopravdane, jer holandski bataljon tu ništa nije mogao da uradi.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Na koju fazu su se odnosile te optužbe i u kojoj fazi su iznešene?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Holandski bataljon je navodno trebao da štiti tu zaštićenu zonu u Srebrenici. On to nije mogao. Iz Srebrenice su delovale muslimanske snage i to je bila čitava divizija tamo, preko 10.000 ljudi. Iz okruženja su delovale snage Republike Srpske. Očigledno je, dakle, da vojna situacija nije bila takva da taj holandski bataljon može da spreči sukobe koji su tamo nastali. Bile su velike tenzije. Upravo korišćene su zaštićene zone za napade na srpske položaje i naravno, reagovala je Vojska Republike Srpske na te provokacije, je li tako bilo ili ne, generale Smit?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Nije mi jasno kakvo mi je pitanje postavljeno, o Holanđanima ili o Vojsci Republike Srpske.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa i jedno i drugo. Da li smatrate Holanđane odgovornim za to što nisu uspeali da spreče sukob? Ja, na primer, ih ne smatram odgovornim, jer oni nisu bili u stanju da spreče sukob.

SUDIJA MEJ: Dozvolite svedoku da odgovori na pitanje, umesto što vi iznosite dokaze o tome.

SVEDOK SMIT: Želite da odgovorim na pitanje? Da li smatram da su Holanđani odgovorni, jer nisu sprečili sukob, je li to pitanje? Oni nisu bili odgovorni za sukob, ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li su mogli da spreče da se zaštićena zona koristi za ispade muslimanskih snaga prema srpskim teritorijama?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, mislim da to nisu mogli da urade.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kao što nisu mogli ni da spreče napad Vojske Republike Srpske na enklavu, je li tako?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, nisu sprečili taj napad.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato, sobzirom da je upravo Srebrenica, i delovanje Muslimana iz zaštićenih zona, da se to ne može posmatrati van konteksta cele situacije? Da li vam je poznato da su snage Drinskog korpusa Vojske Republike Srpske bile angažovane u odbrani od muslimanske ofanzive u pravcima Tuzla - Zvornik, Kladanj - Vlasenica, Olovo - Sokolac, Goražde - Višegrad? Dakle, u kontekstu cele vojne situacije u istočnoj Bosni?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da li sam ja to znao, odnosno u kojoj fazi sam to saznao, ne znam, ali u jednom trenutku sam saznao da se Srebrenica nalazi u zoni odgovornosti Drinskog korpusa.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, je li vam bilo poznato da u enklavi Srebrenica, iako je ona bila zaštićena zona i trebalo da bude demilitarizovana, bila bazirana 28. pešadijska divizija Armije Bosne i Hercegovine, koja je bila u sastavu Drugog muslimanskog korpusa sa sedištem u Tuzli?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Mislim da se tako zvala ta formacija, ali ovde treba da kažem da se možda nazivala divizijom, ali svakako nije bila te veličine, niti je bila opremljena do tog nivoa.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Po podacima koje ja ovde imam, to je bila jedinica koja je brojala 10.913 boraca i to od 1. januara 1994. godine. Jesu li to podaci koje ste i vi imali, generale Smit?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, ja sam upravo rekao da ja nisam bio tamo 1994. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je tačno po ovome šta ja imam, po ovim informacijama koje sam dobio da su upravo posle tih provokacija i delovanju prema Drinskom korpusu iz zone Srebrenice, početkom jula 1995. godine, snage Vojske Republike Srpske išle u kontraofanzivu koja je imal cilj demilitarizaciju Srebrenice? Mada je demilitarizacija Srebrenice bila zadatak UNPROFOR-a, je li tako?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, to nije bio zadatak UNPROFOR-a, da se demilitarizuje Srebrenica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, je li' zaštićena zona podrazumevala da u njoj bude koncentracija muslimanskih snaga i da se iz te zaštićene zone deluje po položajima koji su bili naseljeni Srbima u širem okruženju Srebrenice?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Zaštićena zona je formirana zbog izbeglica iz prethodnih bitaka i delovanja i te su zone uspostavljene, konkretno u slučaju Žepe, Goražda i Srebrenice. Morao bih da pogledam hronologiju tih događaja, ali one su uspostavljene približno 18 meseci ranije, kada su se okupile sve te izbeglice i namera stvaranja tih zaštićenih zona je bila da se smeste te izbeglice, da se tamo hrane i da se one održavaju u bezbednom području. To je bila svrha koja je bila iza osnivanja tih zona.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale, ja ne nastojim da vas uvučem u neku klopku svojim pitanjima. Ja jednostavno pokušavam, budući da ste vi bili komandant snaga Ujedinjenih nacija u to vreme, da saznamo činjenice o celoj toj stvari u okvirima mogućnosti informacija kojima vi raspolazete. Jer ja o tome ne znam, a vi bi trebalo da znate mnogo bolje od mene. Da li je tačno da su delovi te, kako se nazivala 28. pešadijska divizija, koja je bila u Srebrenici koncentrisana, prema vašim saznanjima, po grupama od nekoliko hiljada naoružanih boraca se probijala iz okruženja, a to znači pod borbom ka teritoriji muslimanskih snaga? Je li to bilo ono što se dešavalo na terenu?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, mislim da se to nije dešavalo tako kako ste vi opisali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta se dešavalo? Da li možete da mi kažete, prema informacijama kojima vi raspolazete, šta se dešavalo?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Muslimanske snage iz enklave bile su malobrojne. Mislim da su čak bile manje nego što sam ja očekivao da će biti. Bile su naoružane pešadijskim naoružanjem i izvodile su napade iz Srebrenice na područje koje su držali Srbi. Takođe je održavan izvestan saobraćaj između Srebrenice i Žepe i možda između Srebrenice i Tuzle ili bosanskih snaga koje su bile oko Tuzle. Ali nisam siguran u ovo poslednje. Bilo je par slučajeva, mislim dva slučaja kada sam saznao da su bosanske snage helikopterom odletile u taj džep, iako je možda i to bio helikopter bosanskih Srba koji je pogrešno identifikovan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, ja imam ovde zabeležen podatak da je pod oružjem u Srebrenici i oko nje broj muslimanskih snaga iznosio između 12.000 i 13.000 boraca, uključujući znači vojnike i naoružane policajce i neke paravojne formacije njihove, takođe, koje su se tamo nalazile. Je li to otprilike broj koji ste i vi imali u vidu ili vi smatrate da je taj broj bio manji?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Bio bih iznenađen da je njih bilo oko 12.000, naoružanih ljudi. Ja ne verujem da ih je bilo više od 1.200 naoružanih ljudi. Možda je bilo 12.000 muškaraca, ali ja ne bih očekivao više od 1.200 naoružanih ljudi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li iz ovoga, što ste maločas rekli, proizilazi da su muslimanske snage koje su bile tu u Srebrenici nastojale da se vojno povežu sa Žepom i sa Tuzlom? Dakle, da preseku taj prostor i da zauzmu taj prostor. Znači na liniji Srebrenica - Tuzla i Srebrenica - Žepa. Je li to bio otprilike plan aktivnosti koji su oni u to vreme imali i na šta je reagovala Vojska Republike Srpske?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Nemam nikakvih dokaza o tom planu. Ono šta sam mislio da sam viđao, je bilo u stvari kretanje između Žepe i Srebrenice i moguće, promet između Srebrenice i Tuzle, ali nisam ni u kom smislu vidio da su u tome učestvovali veće vojne snage, to su bile male patrole.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro da li vi imate ikakva saznanja o probouju većih grupa, od po nekoliko hiljada muslimanskih snaga kroz položaje vojske Republike Srpske u celom tom regionu Srebrenica, Žepa i prema

Tuzli? Dakle, o borbama koje su se vodile između snaga Vojske Republike Srpske i muslimanskih snaga na tom području?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li išta znate o borbama koje su se vodile na tom području?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, osim ako mi ne date tačan datum. Nije mi jasno o čemu govorimo. Jedino vreme za koje znam da su vođene značajnije borbe, pored ovih malih patrola, bio je napad srpskih snaga na Srebrenicu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, recite mi, kad kažete napad srpskih snaga na Srebrenicu, je li to podrazmeva da muslimanske snage nisu napadale srpske snage, nego su samo srpske snage napadale muslimanske snage?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, ne, rekao sam vam, bilo je aktivnosti patrola, bilo je napada duž puta i oko puta između Srebrenice i Žepe, dakle na istočno-zapadnoj osovini, bilo je i drugih napada koji su se dešavali pre napada bosanskih Srba na Srebrenicu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li ste imali predstavu o tome koliko je na obe strane ljudi, boraca, poginulo u tim sukobima oko Srebrenice i probojima iz Srebrenice?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Uključujući i pad Žepe i događaje posle toga ili mislite samo na žrtve pre tih događaja?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja govorim o vojnim operacijama. Za sada je prilično nejasno kako je došlo do onih ubistava posle. Ja govorim o vojnim operacijama. Koliko je po vašim informacijama bilo žrtava u tim vojnim, gubitaka na obe strane u tim vojnim operacijama?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne sećam se.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je išta poznato o merama Vojske Republike Srpske da se obezbedi kontrolisana evakuacija svih koji žele da napuste taj prostor?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, nije mi poznato. I nisam siguran na šta mislite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa vidite, prema podacima, ja vas molim samo da mi potvrdite ili osporite to šta ja ovde imam zapisano, ja nisam bio tamo da bih mogao da vam kažem ja sam video nešto, ali pokušavam da rekonstruišem stvar na osnovu dokumenata. Na primer, gospodin Akaši se zalagao za iseljavanje iz Srebrenice. 11. jula 1995. godine, dan pre nego što je evakuacija otpočela Akaši je 11. jula uputio telegram u UN u Njujork i u njemu izložio sopstvene predloge, koji glase otprilike ovako: “Postići dogovor sa Vojskom Republike Srpske da odobri stanovništvu da ode u Tuzlu” i dalje “da konvoj za Tuzlu prati osoblje Ujedinjenih nacija”. To je ono šta ja imam ovde od podataka koji su mi stavljeni na raspolaganje. Da li se toga sećate?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Sećam se dokumenta koji pominjete. Mislio sam da govorite o opštoj politici Vojske Republike Srpske da se ljudi premešte, relociraju, a vi se pozivate na ideju gospodina Akašija, a ne Vojske Republike Srpske. Ja se sećam tog dokumenta, to je jedan od tabulatora u ovom zbirnom dokaznom predmetu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Shvatam, shvatam generale, ja nisam u mogućnosti da baš svaki papir pregledam zbog ograničenog vremena, ali dakle, o tome se slažemo, Akaši 11. jula 1995. godine šalje telegram UN-u i kaže: “Postići dogovor sa Vojskom Republike Srpske da odobri stanovništvu da ode u Tuzlu i da konvoj za Tuzlu prati osoblje UN”. Dakle sada, upravo ja govorim o toj zameni teza. Ako se ima u vidu to Akašijevo nastojanje i obraćanje UN-u, onda se teško održava priča da je Vojska Republike Srpske planirano i organizovano izvela iseljavanje stanovništva iz Srebrenice u okviru nekakvog njenog planiranog etničkog čišćenja. Jer planiranje iseljavanja je plan UN-a, a ne Vojske Republike Srpske ili možda političkog vođstva Republike Srpske.

SUDIJA MEJ: Generale Smit, ako možete da razumete pitanje, odgovorite na njega.

SVEDOK SMIT: Ne razumem, ne shvatam šta je pitanje.

SUDIJA KVON: Ako bismo mogli zbog zapisnika da znamo o kom je tabulatoru je reč?

SUDIJA MEJ: Reč je o tabulatoru 15 i to je ono šta je gospodin Akaši sugerisao UN-u. Možete li preformulisati pitanje, gospodine Miloševiću? Svedok je rekao da ne može da odgovori.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa evo da, da pokušam da, da budem sasvim praktičan. Dakle, 11. jula gospodin Akaši insistira da se postigne dogovor da stanovništvo ide u Tuzlu. Prema tome, pretpostavljam da se ne može tvrditi da je Vojska Republike Srpske realizovala nekakav svoj plan etničkog čišćenja, ako se vidi da je ideja da se stanovništvo preseljava u Tuzlu, ona koju, za koju se zalaže gospodin Akaši.

SUDIJA MEJ: Da pokušamo da razbijemo to pitanje. 11. jula gospodin Akaši, čini mi se da je to prihvaćeno, predložio je preseljavanje stanovništva. Da li vi onda sugerišete da je Vojska Republike Srpske primenjivala predlog gospodina Akašija? Da li je to ono šta vi iznosite, gospodine Miloševiću, da bismo mogli da shvatimo?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko ja shvatam, ako je ovo tačno, a to imate u dokumentima, onda se ne može govoriti o tome da je Vojska Republike Srpske imala plan da istera muslimansko stanovništvo iz Srebrenice. Po dokumentima koje ja imam, Vojska Republike Srpske je za iseljavanje postavila samo jedan uslov, a to je da se sa civilima ne mogu evakuisati vojnici, jer oni su ratni zarobljenici. To je iz onoga ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak da bismo mogli ovo da sledimo korak po korak. Generale, ne znam da li možete da nam pomognete ili ne, ali čini se da optuženi sugeriše sledeće: prvo, da je gospodin Akaši izneo predlog za relokaciju, za premeštanje, i drugo, da je Vojska Republike Srpske to izvela na određeni način.

SVEDOK SMIT: Ja nemam dokaza da je gospodin Akaši preneo svoje ideje generalu Mladiću i mislim da nema izgleda za tako nešto. Drugo, ovaj dokument, na koji se pozivamo, je napisan u svetlu situacije u kojoj je Žepa veća pao. Mislim, ja upravo sad gledam i tražim ...

SUDIJA MEJ: To se pominje u prvom paragrafu: "Situacija na terenu i prisustvo Vojske Republike Srpske u Srebrenici".

SVEDOK SMIT: Tačno i u drugom paragrafu, podparagraf (A), kaže se da je holandskim trupama naređeno da se koncentrišu u i oko Potočara, i mislim da treba da pogledamo konkretni predlog koji se pominje u svetlu opšte situacije koju je posmatrao jedan čovek koji se nalazio na određenoj udaljenosti, u Zagrebu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa generale Smit, nesumnjivo je da je gospodin Akaši bio krajnje dobronameran i nastojao da pomogne da se civilno stanovništvo skloni sa područja sukoba, je li tako? Nije sporno.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ja to nisam osporavao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali to isto tako, generale, pokazuje da evakucija civilnog stanovništva nije nikakav plan Vojske Republike Srpske da istera civilno stanovništvo, nego je jednostavno to posledica nastojanja da se civilno stanovništvo evakuiše iz zone ratnih dejstava, onako kako je sugerirao gospodin Akaši. Dakle, nije reč ni o kakvom planu etničkog čišćenja, da li je to jasno?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, on ne govori o tome u dokumentu koji ja imam pred sobom.

SUDIJA MEJ: Mislim da optuženi želi da ukaže na sledeće: da to nije bila ideja Vojske Republike Srpske da evakuiše enklavu... Izvinite samo da završim da bi mi bilo jasno. Oni nisu hteli da proteraju stanovništvo, već su hteli da pomognu u evakuaciji koju je predložio gospodin Akaši. Mislim da je to ono šta se ovde sugeriše.

SVEDOK SMIT: Ja to tražim u ovom dokumentu, ali ja to ne mogu da nađem. Među svim ovim mislim da sam pronašao da vojska bosanskih Srba dovozi autobuse da bi se ljudi odvezli pre nego što je ovaj dokument i mogao da stigne do bilo koga u Srebrenici ili Sarajevu. Ako pogledamo vreme, autobusi su počeli da se pojavljuju i ljudi su prebacivani u Kladanj, mislim da je to šta se dešavalo otprilike u to isto vreme, dakle 11. ili ubrzo nakon toga, i ja ne mogu da nađem referencu za to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a li bitno je da ti dokumenti postoje. Generale Smit, da li vam je poznato, ja mislim da sam ja već u jednom drugom povodu prezentirao tu naredbu, naređenje generala Tolimira u ime glavnog štaba Vojske Republike Srpske, to je naređenje pod brojem 1946-

501/95 od 9. jula 1995. godine, gde zahteva od komandi i jedinica Drinskog korpusa da u vojnim dejstvima ne napadaju snage UNPROFOR-a, da se štiti muslimansko civilno stanovništvo i da mu se garantuje bezbednost sve dok se nalaze na teritoriji Republike Srpske, to jest na prostoru pod kontrolom Vojske i policije Republike Srpske? Da li vam je poznata ta naredba?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, nije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Po podacima koje ja imam, u svim direktivama, zapovestima i naređenjima, na svim nivoima komandovanja je sadržana odredba koja obavezuje na regularno ponašanje prema ratnim zarobljenicima i civilnom stanovništvu. Da li to znate?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, ja nisam video te naredbe. Da jesam, verovatno ne bi bile prevedene na engleski, prema tome, opet ih ne bih shvatio.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, pre nego što optuženi pređe na sledeće pitanje, svedok se podsetio nečeg u dokumentima o autobusima. Možda bi bilo od koristi da to sada pogledamo. To se nalazi u dokumentu pod tabulatorom 16. Mislim da datum nije bio pre 11. jula i to možda nije bilo ono spominjanje one reference na koju je mislio general, ali to je jedina koju sam uspeo da nađem zahvaljujući gospođici Edžgerton (Edgerton), to je paragraf 9, dokumenta pod tabulatorom 16.

SVEDOK SMIT: Znači da je to bilo 12. jula.

SUDIJA MEJ: U redu. To sada imamo pred sobom i ukoliko neko želi može da postavi pitanje o tome. Izvolite gospodine Miloševiću, imate još 15 minuta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ja sam samo hteo da ustanovim, generale, je li vama poznato da u svim direktivama, zapovestima i naređenjima na svim nivoima komandovanja Vojske Republike Srpske postoji odredba koja obavezuje na regularno ponašanje prema ratnim zarobljenicima i civilnom stanovništvu ...

SUDIJA MEJ: Svedok je već na to odgovorio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Pa onda idemo na sledeće pitanje. Vi znate da u izveštaju holandske vlade od aprila 2001. godine u tački 10 doslovce piše: "Ne postoje nikakve indicije da je akcija izvedena u saradnji sa Beogradom, niti u smislu političke, niti u smislu vojne koordinacije". Je l' tako, generale Smit?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ja ne znam. Nisam pročitao izveštaj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vi imate bilo kakva saznanja o tome da je bilo ko iz Srbije ili Jugoslavije na bilo kakav način učestvovao u tim događajima u Srebrenici?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, nemam nikakvih direktnih ličnih saznanja o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E onda mi recite, pošto kažete to na strani 9, u trećem pasusu vaše izjave: "Mladić vam je objašnjavao da očekuje bosanski napad iz istočnih enklava i rekao vam da bi on u tom slučaju napao enklave", je l' tako?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da. On mi je to rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A je l' bio taj napad iz istočnih enklava o kome smo malopre govorili i komentarisali?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Već sam vam rekao. Bilo je patrola i napada.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi govorite na desetoj strani, u trećem pasusu o 13. martu na Palama, gde je bio sastanak sa rukovodstvom Republike Srpske, pominjete Karadžića, Koljevića, Krajišnika i Mladića i onda je atmosferu sastanka pokvarilo ubistvo snajperom dve devojke Srkinje u Sarajevu.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, sećam se toga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi, da li je tada po pitanjima slobode kretanja i humanitarne pomoći, Mladić insistirao na reciprocitetu i žalio se na stalne aktivnosti snaga bosanske vlade u enklavama i drugim ovim sigurnim zonama? O tome govorite na desetoj strani, u trećem pasusu vaše izjave.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da. On jeste insistirao na reciprocitetu i jeste se žalio na aktivnosti bosanskih snaga u enklavama, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tada išta preduzeto da dođe do nekog recipročnog poštovanja prekida vatre, prekida tih dejstava nepotrebnih na jednoj i drugoj strani, sprečavanja ispada iz sigurnosnih zona ili bilo šta? Da li ste vi tada nešto preduzeli? Da li je UNPROFOR tada nešto preduzeo? Šta je bio, šta je bila materijalna posledica tih razgovora i dogovora?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Mi smo veoma nastojali i radili smo kroz zajedničku komisiju. Gospodin Akaši je radio na političkom nivou da bi se ostvario, da bi se postigao uspeh ovog sporazuma o obustavi neprijateljstava.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, a šta se događalo na vojnom nivou?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Već sam vam rekao, na tome je radila zajednička komisija. Na žalost, general Mladić nije dolazio na sastanke zajedničke komisije i nije dozvoljavao nekim od svojih oficira da dođu na te sastanke.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ko je dolazio u ime vojske Republike Srpske na sastanke zajedničke komisije?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Koliko se ja sećam, taj proces je bio prekinut zato što ni jedna od strana na kraju nije dolazila na te sastanke.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li tačno da je situacija nastavila da se pogoršava tokom sledeće nedelje, kad je Armija Bosne i Hercegovine pokrenula ofanzivu u dva pravca? Skrećem vam pažnju na desetu stranu, peti pasus vaše izjave.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Nisam siguran da je to i kod mene na desetoj strani. Ja na desetoj strani imam paragrafe 40 i 41.

SUDIJA KVON: To bi moglo da bude paragraf 42.

SVEDOK SMIT: Čekajte da citiram: "Stvari su se pogoršavale tokom sledeće nedelje", je li to ono šta me pitate?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, zato što je pokrenula Armija Bosne i Hercegovine ofanzivu u dva pravca.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, stvari se jesu pogoršale.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I pogoršale se aktivnostima koje je muslimanska strana izvodila, je l' tako?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Na strani 11, u trećem pasusu vi govorite kad ste se sastali 5. aprila sa Karadžićem. Vi ste čuli da bosanski Srbi smatraju da su ih izneverili bivši američki predsednik Karter, Ujedinjene nacije i međunarodna zajednica i Karadžić vam je jednostavno rekao: "Mi ćemo uzvratiti napad tamo gde smo napadnuti". Dakle, nije pretio nikome, govorio je samo da će uzvratiti napade tamo gde su napadnuti?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne mogu to da nađem na strani 3, oprostite na strani 11, paragraf 3.

SUDIJA KVON: Pogledajte pasus 46. Nisam sasvim siguran.

SVEDOK SMIT: Oprostite. Ja ovde govorim o tome da je Karadžić rekao da je vojska bosanskih Srba rekla da neće poštovati zaštićene zone, jer ih je smatrala nezakonitim.

SUDIJA KVON: Pogledajte, molim vas, poslednju rečenicu u pasusu 45.

SVEDOK SMIT: Da, evo našao sam to, hvala vam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta piše tu, generale?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Hoćete da pročitam ceo pasus?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa to šta ste pronašli.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: "Karadžić je iskoristio priliku da mi uruči poruku, pošto je znao da ću ja da je prosledim. Poruka je bila da su bosanski Srbi odlučili da je sporazum o prestanku neprijateljstava neuspeo i da bosanski Srbi smatraju da su ih izneverili bivši američki predsednik Karter, Ujedinjene nacije, međunarodna zajednica. Jasno je dao do znanja da su oni, bosanski Srbi, doneli odluku da izvedu kontraofanzivu protiv bosanskih Muslimana. Karadžić je prihvatio da bi to moglo da dovede do konfrontacije bosanskih Srba sa UN-om i sa NATO-om. Karadžić nije otkrio oblik ove ofanzive nego je jednostavno rekao: 'Mi ćemo da uzvratimo napad tamo gde smo napadnuti'".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, tamo gde budu napadnuti, oni će uzvratiti. To je rekao. To je suština ovoga što, šta on govori, je l' tako generale?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ja pretpostavljam ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Neće gde nisu napadnuti ...

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ja pretpostavljam da sam ovde doslovce, odnosno, mislim da nisam doslovce preneo ono šta je on rekao. Više sam preneo suštinu onoga šta je on hteo da kaže.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Pošto govorite o borbama u Sarajevu i oko Sarajeva, vi ste kao izvore informacija, kako navodite, koristili, pre svega, same zaraćene strane, je l' tako? To govorite na 23 strani u 2, 3. i 4. pasusu. Poenta je u tome da ste kao informacije koristili kao izvor same zaraćene strane, je l' tako?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne samo to. A sada to pokušavam da pronađem gde se to spominje na strani 23. Gospodine Miloševiću, da li biste mi rekli prvu rečenicu u tom pasusu?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja nemam ovde sad pasus, mogu da ga nađem. Ja sam samo zabeležio da to govorite u 2, 3. i 4. pasusu na strani 23, ali evo sad ću da nađem odmah ...

SUDIJA MEJ: Mislim da ne možemo ovo da nađemo, a vreme nam ističe. Prema tome, postavite neko uopšteno pitanje ili pređite na nešto drugo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Prema vašim informacijama, dobro vi, vi ste prikupljali razne informacije o događajima u Sarajevu i na sarajevskom ratištu. Da li vam je poznato koliko je Srba poginulo u Sarajevu za vreme ratnih događaja u ovom periodu od 1992. do 1995. godine? Da li ste ikad dobili taj podatak i da li ste ga ikad tražili?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da li sam tražio taj podatak ili je on meni bio dostavljen i bez toga, nisam siguran, ne sećam se, ali sam siguran da mi ta informacija jeste bila dostavljena. Ne mogu sada da se setim koja brojka je bila u pitanju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam nešto znači, ako vas podsetim da je bilo oko 10.000 ubijenih Srba.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, ta mi cifra nije od pomoći.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznato da se još uvek ne zna sudbina oko 5.000 Srba iz Sarajeva i okoline?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, o tim brojkama ne znam ništa.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznato koliko je Srba bilo primorano da napusti Sarajevo?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa blizu 150.000. Ne znate ništa o toj brojci?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne u ovom trenutku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ne u tom trenutku, ali ako imamo u vidu ove brojke, evo ja sam vam spomenuo 10.000 ubijenih, 150.000 proteranih. Vi ste u kontinuitetu proveli period od jedne godine. Možete li mi reći u kojoj je meri stradanje Srba bilo zastupljeno u ovim vašim izveštajima, procenama i svemu šta ste, šta ste davali?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Jako puno. Ja sam se isto onoliko brinuo za njih kao što sam se brinuo i za sve ostale.

SUDIJA MEJ: Ovo mora biti vaše poslednje pitanje, gospodine Miloševiću, a onda ćemo da damo gospodinu Tapuškoviću pet minuta ukoliko on bude želeo da postavi neka pitanja. Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo mi recite, generale, da li imate bilo kakvo saznanje da je Radovan Karadžić naredio jedinicama obustavljanje granatiranja, obustavljanje snajperske vatre, srazmernu upotrebu i tako dalje, nastojeći da na maksimalan način smiri tu situaciju oko Sarajeva koja je bila najvrelija tačka? Ja vas pitam da li imate ikakvo saznanje o tome? A on je to radio u više, u više navrata.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne konkretna saznanja, ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznato na primer ...

SUDIJA MEJ: Hvala vam. Pre nego što krenemo dalje, treba da regulišemo status dva dokumenta koje je pominjao optuženi. Prvi je izveštaj sa infor-

macijama brigadira Bakstera koji je dostavljen Tužilaštvu. To nije dokument koji možemo da usvojimo u dokazni materijal, to je jedna izjava koju smo i ranije odbijali da usvojimo. Ukoliko optuženi želi, on može da pozove ovog svedoka da dođe ovde da svedoči. Drugi dokument je druge kategorije. To je opet jedan izveštaj, informativni izveštaj, ali ovog puta se radi o izveštaju koji je sastavio upravo ovaj svedok i stoga ovaj dokument ima drugačiji status, pošto se ovaj svedok nalazi ovde i može da odgovori na pitanja vezana za taj izveštaj. Gospodine Miloševiću, da li želite da se ovaj informativni izveštaj usvoji? Onaj ko ga je sastavio je ovaj svedok?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nema potrebe, nema potrebe ali ...

SUDIJA MEJ: U redu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Niste mi dozvolili samo da završim poslednje pitanje gospodine Mej. Mislim da se neće ljutiti ...

SUDIJA MEJ: Ne, niste u pravu. Ja sam vam rekao: imate još samo jedno pitanje i vi ste postavili jedno pitanje. A sada izvolite, gospodine Tapušковиću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ali on sadrži i dokazni predmet, to poslednje pitanje, jer ja imam ovde kopiju naredbe koju je potpisao Radovan Karadžić o primeni pravila međunarodnog ratnog prava u Vojski Srpske Republike Bosne i Hercegovine, to je naredba od 13. juna 1992. godine ...

SUDIJA MEJ: U redu. Hajde da pogledamo taj dokument od 13. juna od 1992. godine. Ne znam da li je svedok video taj dokument, ne znam na kom je jeziku... Na BHS-u. U redu. Označićemo ga identifikacionim brojem, neka dobije sledeći broj dokaznog predmeta Odbrane.

sekretar: Da, to će biti dokument D 193.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Tapušковиću. Imate pet minuta ukoliko želite.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Zahvaljujem, časne sudije. Da pokušam da iskoristim maksimalno to vreme. Gospodine generale, vi ste u vašem iskazu koji je ovde uveden danas na stranici 22, drugi pasus engleske

verzije kazali da ste uveče 22., odnosno 28. avgusta, znači istoga dana kada se dogodio onaj incident, doneli odluku zajedno sa glavnokomandujućim "sektora Jug", "da pokrenete kampanju bombardovanja", je li tako?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Možete li ponovo da mi kažete koji je broj pasusa?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Strana 22, drugi pasus engleske verzije koju vi imate pred sobom. Drugi pasus.

TUŽILAC NAJS: 108.

SVEDOK SMIT: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I već su, dakle i dalje na strani 23, drugi pasus, okrenite stranicu molim vas: "Odvijanje plana vazduhoplovno-kopnenoga", kako je nazvan, "išao je u dva dela. Prvi je trajao od 29. avgusta do 1. septembra. Izvršeni su napadi da bi se ostvarila nadmoć u vazduhu i da se pokaže stepen i priroda kazne", je li tako? Je li to bila svrha akcije koju ste naredili da se sprovede?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Morali biste da pročitate do kraja tu rečenicu gde stoji: "Da se pokaže stepen i priroda kazne, da bi se uništilo oružje, komanda i kontrola i skladišta municije". Da ja sam doneo tu odluku i to je bila svrha ...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ovog prvog dela.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala. Drugi deo, ako biste mogli da objasnite zašto je bilo potrebno 10 dana kasnije, odnosno nekoliko dana kasnije, i to je bombardovanje trajalo od 5. do 14. septembra i videlo se da Hrvati i Bosanci koriste prednost bombardovanja, napada koje ste vi preduzimali, za napade u Bosni na Ozrenu. Jesu li Bosanci i Hrvati koristili vazdušne napade za svoje akcije? Je li to bila svrha vazdušnog napada ili ne?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne, napadi su se nastavili u drugoj fazi zato što zahtev da se otkloni oružje oko Sarajeva nije bio ispunjen. A to je bilo navedeno u jednom drugom pismu, koliko se ja sećam. Generalu Mladiću je bilo poslato dok se sprovodio prvi deo, prva faza.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A pogledajte sada stranicu 24, treći pasus. Vi ste 10. oktobra, kako ovde stoji, na vaš zahtev NATO je izvršio odmazdu na srpske položaje na planini Vis. Upotrebili ste opet izraz "odmazdu", oktobra meseca 1995. godine. Ako možete da objasnite pod kojim okolnostima se to dogodilo?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da. Štab mojih snaga u području Tuzle je bio granatiran iz tog dela, iz tog područja i uprkos tome što smo mi ulagali zahtev da to prestane, jedan od naših vojnika je bio ubijen i ja sam naredio te vazdušne napade u svrhu odmazde.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Gospodine generale, sad ako bi mogli da pogledate informativni izveštaj koji je napravljen 28. avgusta, gde ste govorili o onome šta se dogodilo na Markalama i ako bi mogli da obratite pažnju na petu stranicu, prvi pasus.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Jeste rekli peta strana?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Peta strana, prvi pasus. Tu ste ...

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Počinje sa imenom Bakster?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Jeste, a završava se sa ove dve rečenice, ali me zanima, to malopre niste pogledali, kad ste doneli svoju odluku, pošto ste u određenoj meri bili ubeđeni. Dakle, vi ste ovde rekli da ste u "određenoj meri bili ubeđeni" i doneli ste odluku koju ste doneli i to tako da niste prihvatili prvi izveštaj koji je donet od strane komisije Ujedinjenih nacija. Dakle, na osnovu vašeg ubeđenja, određenog ubeđenja.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ne razumem vaše pitanje. Koji deo hoćete da pogledam u ovom pasusu?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Zadnja rečenica, odnosno pretposlednja rečenica i poslednja rečenica, jer vi niste prihvatili izveštaj komisije Ujedinjenih nacija iz ovog razloga, jer ste u određenoj meri, kako je, kako je bar ovde prevedeno, bili ubeđeni, u određenoj meri bili ubeđeni. Zar nije bilo potrebno da ste bili ubeđeni maksimalno, apsolutno?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Nisam siguran da mi je sasvim jasno kako se sastavljaju ovi informativni izveštaji, da li su ovi izveštaji gde se sve registruje doslovice sve ...

SUDIJA MEJ: Ja mislim da to nije slučaj, nego se prave beleške posle događaja. Ali ono šta ovde stoji je "nije bilo beskonačno mnogo vremena da se donese odluka. Ja sam morao da donesem odluku tako što ću da izaberem smer, kurs akcije zasnovan na određenoj sigurnosti. Zato nisam prihvatio prvi izveštaj".

SVEDOK SMIT: Morate da shvatite da sam ovaj razgovor vodio, ceo ovaj razgovor o granatiranju, u trenutku kad sam dobijao kontradiktorne izveštaje, suprotne informacije i ja sam morao sam da shvatim o čemu se radi i da donesem svoju odluku.

SUDIJA KVON: Mislim da se ovde radi o problemu u prevodu, ali gospodine Tapušковиću, molim vas da ispitivanje privedete kraju, jer moramo da završavamo.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja sam morao da pribegnem pitanjima vezanim za ovo, iako sam imao mnogo važniju jednu temu, ali evo da završim. Da li ste imali u vidu dva, dve bitne okolnosti koje je sadržavao izveštaj Ujedinjenih nacija od 28. i 29. gde se govori o azimutima pod kojima su granate ispaljene i da se koriste egzaktni podaci, da je prva granata koja je dovela do tragičnih posledica, ispaljena sa položaja od 170 stepeni magnetnog azimuta, a da su druge granate ispaljene sa potpuno drugog položaja sa azimuta, magnetnog azimuta 220 do 240 stepeni? To su egzaktni podaci koji pokazuju nešto što se moralo respektovati, da su granate bile ispaljene sa dva različita mesta. Da li ste to respektovali, jer se u izveštajima koje je potpisao Pauers tu govori o nekim anomalijama, ulazi se u neke konstatacije koje nisu egzaktno?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: U kom trenutku je trebalo ovo da imam na umu? Onda kad sam davao komentare u ovom informativnom izveštaju ili onda kad sam razmatrao celo to pitanje osam godina kasnije?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ne, taj podatak na neki način stoji i u izveštaju potpukovnika Pauersa. On se nalazi čak i u njemu, ali on daje određeno tumačenje toga. To je taj izveštaj na osnovu koga ste vi doneli odluku. Čak i u njemu se govori o ovim razlikama u azimutu, a to su egzaktni podaci.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ja mislim ukoliko pogledate ponovo ovaj informativni izveštaj, mislim da ga držite u ruci, i ukoliko pogledate jedan

raniji deo o ovoj odluci, naćićete pasus koji poćinje: "Uraćena je joć jedna analiza kratera", i to je ono gde sam ja pokućavao da razjasnim te anomalije, jer ...

PRIJATELJ SUDA TAPUĆKOVIĆ – PITANJE: Upravo to. Reć je o anomalijama koje ste vi prihvatili i upravo ovi podaci se nalaze i u dokumentu koji je potpisao Pauer i oni su ostali prisutni ćak i u njemu. Tu nije bilo dvojbe. Znaći, ostalo je ćak i u tom dokumentu na osnovu koga se odlućilo da se krene u tu akciju. Taj podatak je postojao i tada, ali se prihvatilo objaćenje da je reć o nekakvom, o nekakvom projektilu sa anomalijama.

SUDIJA MEJ: Ovo je poslednje pitanje koje je postavio gospodin Tapućković. Ukoliko Źelite da odgovorite, generale, izvolite.

SVEDOK SMIT: Ja ne razumem sasvim vaće pitanje.

PRIJATELJ SUDA TAPUĆKOVIĆ: Hvala lepo. Hvala lepo.

TUŹILAC NAJS: Ćani Sude, ukoliko mi dozvolite imao bih samo jedno pitanje.

SUDIJA MEJ: Samo jedno.

DODATNO ISPITIVANJE: TUŹILAC NAJS

TUŹILAC NAJS – PITANJE: Po vaćem mićljenju, koliko je vaćno to Źto nije bilo nikakvog zvuka koji je dolazio sa mesta gde su bili minobacaći?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: To je bilo veoma vaćno zato Źto je minobacać od 120 milimetara prilićno bućan kada se iz njega otvara vatra.

TUŹILAC NAJS – PITANJE: Vać sastanak sa Mladićem o kome govorite na strani 17, pasus 22, da li je on kasnije priznao da je bio u Srebrenici zato Źto je rekao da ga je jedna granata zamalo promaćila?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da. On jeste to rekao.

TUŹILAC NAJS – PITANJE: Źto se tiće komandne odgovornosti, vi ste rekli da je onaj ko isplaćuje ćek obićno osoba koja komanduje. Optućeni je pokrenuo pitanje personalne administracije i rekao da je onaj ko isplaćuje ćek

obično onaj ko i komanduje. Da li to znači da, po vašem iskustvu, vojnici koji rade u drugim zemljama, ali ih plaća njihova zemlja, da li to znači da neka komandna odgovornost leži i na zemlji iz koje potiču, koja ih plaća?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, prema mom ličnom iskustvu, tako je bilo kada sam ja bio u sličnoj situaciji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U vašoj izjavi na strani 17, paragraf 79 vi govori-te o tome kako je optuženi instruirao Mladića i govorite o jednom planu koji je bio unapred smišljen. Da li i dalje ostajete pri tome?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Samo da to nađem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne, zapravo radilo se o jednom, o jednoj unapred smišljenoj pogodbi.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Ja sam smatrao da su ta dvojica već imala izrađenu osnovu onoga šta su nameravali da postignu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I da je optuženi instruirao Mladića da to i sprovede, da sa vama pregovara onako kako ste opisali.

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je prisustvo bosanskih Srba u prigradskim naseljima u Sarajevu značajno, po vašem mišljenju?

SVEDOK SMIT – ODGOVOR: Da, jeste.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ja neću da budem ovde sledeće nedelje. Imam dva pitanja koja bih hteo da iznesem.

SUDIJA MEJ: U redu. Generale, vi ste završili vaše svedočenje i ako želite možete da idete, a nama je preostalo da rešimo jedno ili dva administrativna pitanja.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, imamo ovde spisak sa svedocima za sledeće dve nedelje. Ja neću ovde biti ovde sledeće nedelje. Ovaj spisak ćete da dobijete i vi i optuženi. Sledeće nedelje će da svedoči svedok Milanović, a onda će da dođe nekoliko svedoka po Pravilu 92bis. Nedelju koja ide iza toga počecemo sa svedokom C-028 ukoliko sve bude u redu, zatim ćemo da imamo dva kratka svedoka, imate ih ovde na spisku, a onda ćemo da pređemo na svedoka C-062. Što se tiče svedoka C-028, mi ćemo danas da

dostavimo dokumente posle pripremnog rada sa svedokom, to je rezime. To ćemo da dobijemo na engleskom, a nadam se da ćemo verziju na BHS-u da imamo u utorak.

SUDIJA MEJ: Samo da vidimo da li je optuženi takođe dobio ovaj spisak.

TUŽILAC NAJS: Da, evo sad će on to da dobije. Mi smo ovo uradili da bi on mogao da se pripremi. Dakle, na drugoj strani je svedok C-028. Danas ćemo za ovog svedoka da imamo rezime na engleskom jeziku, a prevod na BHS-u će dobiti početkom sledeće nedelje. Što se tiče svedoka C-062, za njega već imamo potpisani rezime i njega ćete da dobijete, odnosno optuženi će danas da dobije i na engleskom i na BHS-u, i ja ću da tražim da se i to usvoji kao izjava svedoka. Od sada, pa na dalje nećemo da koristimo termin sažetak ili rezime, nego ćemo samo da govorimo izjava svedoka.

SUDIJA MEJ: Nisam sasvim siguran, da li sam to dobro shvatio.

TUŽILAC NAJS: Nema veze, ali ono šta je važno, to je da mi ovde radimo na pripremanju sažetaka i mi ćemo da tražimo da one budu usvojene kao izjava svedoka umesto glavnog ispitivanja. I uz vašu dozvolu, imam još jedno proceduralno pitanje koje moram da pokrenem. Što se tiče svedoka za koje smo tražili da budu po Pravilu 92 bis i u vezi sa kojima ste dali dozvolu da se to uradi po Pravilu 92 bis, ali uz unakrsno ispitivanje, ukoliko nismo već pokrenuli i završili ovaj postupak po Pravilu 92 bis, da li bismo mogli da vam se obratimo i da zatražimo da njihove izjave budu usvojene po ovom drugom pravilu, a ne da idemo preko Sekretarijata (Registry).

SUDIJA MEJ: Da. Dakle, da bismo mogli da budemo sigurni da nam je jasno, na prvoj strani su svedoci koji svedoče sledeće nedelje. Prvo imamo Milanovića, a onda nekoliko svedoka po Pravilu 92bis, a onda nedelju dana iza toga biće svedok C-028.

TUŽILAC NAJS: Da, tako je. C-028 i onda još jedan svedok oko koga imamo nekih tehničkih poteškoća, a zatim posle toga svedok C-062. Uz vašu dozvolu, za svedoke C-028 i C-062 tražićemo da se usvoje dokumenti umesto glavnog ispitivanja.

SUDIJA MEJ: I da bismo mogli da rešimo pitanje oko rasporeda na jedan ekspeditivniji način, one nedelje od 3. do 5. novembra, kada budemo imali svedoka koji treba da svedoči od trećeg do petog, imali smo problem sa još jednim svedokom za četvrtak. Nadam se da je taj problem rešen.

TUŽILAC NAJS: Ne, nismo još dobili odgovor, ali bili smo prilično optimistični, zato što je to bila upravo ona nedelja koju je taj svedok tražio. Za sada još nemamo odgovor ali čim dobijemo odgovor, daćemo vam ga.

SUDIJA MEJ: Da, zato što imamo zakazane neke druge stvari.

TUŽILAC NAJS: Još uvek nismo dobili odgovor tog svedoka.

SUDIJA MEJ: U redu, onda da sada formalno naložimo da ćemo te nedelje zasedati od ponedeljka 3. novembra do srede 5. novembra, tako da svima to bude jasno. Još jedna nedelja, koja će možda da izazve teškoće, i kada nećemo moći da radimo uobičajeno od utorka do četvrtka, je nedelja kada pada UN praznik, to je 26. novembar, sredi. To nam ne odgovara, tako da ćemo i tada da izmenimo raspored rada, ali inače ćemo da radimo uvek od utorka do četvrtka. Sada završavamo sa radom.